O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI MILLIY KITOB PALATASI
INV. №

ХОТИРА МАЙДОНИ ЧИНАКАМ МУҚАДДАС ҚАДАМЖОГА АЙЛАНИБ ҚОЛИШИГА ИШОНАМАН

Ислом КАРИМОВ

Қонун - ҳам қилич, ҳам қалқондир!

ИНСОН ВА ҚОНУН

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ҲУҚУҚИЙ, ИЖТИМОИЙ—ОММАБОП ҲАФТАЛИК ГАЗЕТАСИ

1996 ЙИЛ 30 ЯНВАРДАН ЧИҚА БОШЛАГАН

1999 ЙИЛ 4 МАЙ, СЕШАНБА

№ 18 (118)

Сотувда эркин нархда

9 МАЙ — ХОТИРА ВА ҚАДРЛАШ КУНИ

Менинг назаримда
қонли жанглардан
Уйига қайтмаган
эл фарзандлари

Она тупроққа бош
қўйган жойлардан
Оппоқ турналарга
айланган бари.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг

ФАРМОНИ

9 майни Хотира ва Қадрлаш куни деб эълон қилиниши муносабати билан амнистия тўғрисида

9-майни Хотира ва Қадрлаш куни деб эълон қилиниши муносабати билан, шунингдек, инсонпарварлик тамойилига амал қилиб, Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 93-моддаси 20-бандига асосан

ҚАРОР ҚИЛАМАН:

1. Озодликдан маҳрум қилиш, шунингдек озодликдан маҳрум этиш билан боғлиқ бўлмаган жазолардан қуйидаги маҳкумлар озод қилинсин:

а) иккинчи жаҳон уруши қатнашчилари ва уларга тенглаштирилган, шунингдек Чернобиль АЭСидаги ҳалокат оқибатларини бартараф қилишда иштирок этган шахслар;

б) аёллар, 60 ёшдан ошган эркаклар;

в) вояга етмаган ёшида жиноят содир этган шахслар;

г) биринчи ва иккинчи гуруҳ ногиронлари;

д) амнистия қўлланиладиган чет эл фуқаролари;

е) бошқа давлатларнинг судлари томонидан ҳукм этилиб, жазони ўташ учун Ўзбекистон Республикасига берилган амнистия қўлланиладиган шахслар.

2. Уч йилгача муддатга озодликдан маҳрум этилган, шунингдек, озодликдан маҳрум этиш билан боғлиқ бўлмаган жазоларга ҳамда эҳтиётсизлик оқибатида содир этган жинояти учун беш йилгача озодликдан маҳрум этишга ҳукм қилинган шахслар жазодан озод қилинсин.

3. Биринчи марта олти йилгача муддатга озодликдан маҳрум этилган ва белгиланган жазо муддатининг камида тўртдан бир қисмини ўтаган шахслар жазодан озод қилинсин.

4. Биринчи марта ўн йилгача муддатга озодликдан маҳрум этилган ва белгиланган жазо муддатининг камида ярмини ўтаган шахслар жазодан озод қилинсин, ушбу Фармоннинг 10-моддасида қайд қилинган жиноятларни содир этган маҳкумлар бундан мустасно.

5. Эҳтиётсизлик оқибатида содир этган жинояти учун беш йилдан ортиқ муддатга озодликдан маҳрум этилган ва тайинланган жазо муддатининг камида тўртдан бир қисмини ўтаган шахслар жазодан озод қилинсин.

6. Озодликдан маҳрум этиш жазосини ўташ жойларидан ушбу Фармон қабул қилинган кунга қадар, қонунга мувофиқ жазони ўташдан муддатидан илгари шартли озод қилиш ёки жазони енгилроғи билан алмаштиришни қўллаш мумкин бўлган маҳкумлар озод қилинсин.

7. Ўн йилгача муддатга озодликдан маҳрум этилган ва белгиланган жазо муддатининг камида ярмини ўтаган шахслар манзил-колонияларга ўтказилсин.

8. Мазкур Фармоннинг 1-моддасида қайд этилган шахслар томонидан содир этилган жиноятлар, шунингдек, ижтимоий хавфи катта бўлмай қонунда озодликдан маҳрум қилишга нисбатан енгилроқ жазолар назарда тутилган жиноятлар юзасидан олиб борилаётган тергов ишлари ва судда кўрилмаган ишлар ҳаракатдан тугатилсин.

9. Мазкур Фармонга асосан жазодан озод қилинмайдиган шахсларнинг жазо муддатини ўталмаган қисми қуйидагича қисқартирилсин:

а) қасддан содир этган жинояти учун ўн йилгача муддатга озодликдан маҳрум қилинганларга — учдан бир қисмга, эҳтиётсизлик оқибатида жиноят содир этганларга — ярмига;

б) қасддан содир этган жинояти учун ўн йилдан ортиқ муддатга озодликдан марҳум қилинганларга — тўртдан бир қисмга.

10. Ўзбекистон Республикаси Жиноят кодексининг 150-163, 216, 216-1, 216-2, 244-1 моддаларида, 246 моддаси 2-қисмида, 247 моддаси 2, 3 қисмларида, 248 моддаси 2, 3 қисмларида, 270 моддаси 3-қисмида, 271 моддаси 3-қисмида, 272, 273-моддаларида кўрсатилган жиноятларни содир этган шахсларга, ўта оғир жиноятлар учун судланганларга, ўта хавфли рецидивист деб топилганларга, шунингдек, уюшган гуруҳ ёки унинг манфаатларини кўзлаб, ёхуд жиноий уюшма таркибида жиноят содир этган шахсларга Фармоннинг 1-3, 6, 8-моддалари қўлланилмасин. (Ўзбекистон Республикаси Жиноят кодексининг 167-моддаси 4-қисми "а,в" бандлари билан судланганлар, Ўзбекистон Республикаси Жиноят кодексининг 272, 273 моддаларида кўрсатилган жиноятларни содир қилган чет эл фуқаролари, шунингдек, биринчи марта судланган аёллар бундан мустасно).

Ўзбекистон Республикаси Жиноят кодексининг 150-163, 216, 216-1, 216-2, 242, 244-1 моддаларида, 247 моддаси 2, 3-қисмларида, 248 моддаси 2, 3-қисмларида кўзда тутилган жиноятларни содир этган шахсларга нисбатан мазкур Фармонннинг 9-моддаси қўлланилмасин.

Жазо ўташ тартибини мунтазам равишда бузган маҳкумларга, шунингдек, илгари амнистия ёки афв этиш қўлланилганидан сўнг қасддан жиноят содир этган шахсларга ушбу Фармон татбиқ этилмасин.

11. Фармон матбуотда эълон қилинган кундан кучга киради ва тўрт ой мобайнида ижро этилади.

Ўзбекистон Республикаси Президенти
И. КАРИМОВ

Тошкент шаҳри,
1999 йил 30 апрель.

Ўтганларни хотирлаб, тирикларни асрайлик!

ТЕЛЕФОНЛАР ДАФТАРИ ВА ҚАДРИЯТ ТАЛҚИНИ

Китоб жавонимдаги жилди сарғайиб қолган телефонлар дафтарини қўлга оламан. Варақлашлардан ҳилвираб тўкилаёзган саҳифаларни бир-бир кўздан кечираман. Ундаги менга яқин дўст, маслакдош ва ҳатто маълум маънода устоз бўлган азиз инсонлар шогирд ва қўшниларимнинг уй ва иш телефонлари рақамларига кўзим тушади. Нечоғлик дилга яқин инсонлар...

2-бет

Қонун ва ижро

ФЕРМЕР НОЧОР ҚОЛМАСИН

Буюк ҳадисшунос олим Имом ал-Бухорийнинг табаррук ҳоки ётган замин - Челак тумани газетхонларимизга яхши таниш. Хўш, мазкур туманда қишлоқ хўжалиги ислоҳотига қаратилган «Деҳқон хўжалиги тўғрисида», «Фермер хўжалиги тўғрисида»ги қонунларнинг ижроси қандай кечмоқда?

- Айни вақтда келдингиз-да, - деди деҳқон-фермер хўжаликлари вакиллиги директори Саидхолиқ Маликов мақсадимизни эшитиб. - Ишлари ёритишга арзийдиган фермерларимиз бор, айни пайтда бизни қийнаётган муаммолар ҳам йўқ эмас.

Ўтган йил бошида туманда 28 та хўжалик деҳқон-фермер хўжаликлари уюшмасига аъзо эди. Вазирлар Маҳкамасининг 1998 йил 15 июлдаги қарорига асосан фермер хўжаликлари раҳбарлари аттестациядан ўтказилган. Аттестация комиссиясининг хулосасидан кейин уюшма таркибига кирган деҳқон-фермер хўжаликлари сони 182 тага етди. Бундан ташқари туманда уюшмага аъзо бўлмаган яна 31 та мустақил фермер бор. Хўжаликлар ихтиёрида 1835 гектар экин майдони мавжуд. Улар ана шу майдоннинг 1046 гектарида пахта, 509 гектарида ғалла етиштиришади. Қолган майдонларда сабзавот ва полиз маҳсулотлари экилади. Етиштирилган маҳсулотларни тайёрлаш, сақлаш, қайта ишлаш ва уларни республикамиз вилоятлари ҳамда ҳамдўстлик мамлакатлари, шунингдек, хорижий давлатларга сотиш мақсадида уюшма қошида «Истиқлол» кооперативи ташкил қилинган. Биргина ўтган йилнинг ўзида деҳқон-фермерлар пахтадан 35,9 центнердан ҳосил олишган. Деҳқонда ерга эгалик туйғуси уйғонганлиги сезилиб турибди.

2-бет

Кураш бўйича биринчи жаҳон чемпионати иштирокчиларининг Ўзбекистон Республикаси Президенти, Халқаро Кураш Ассоциациясининг фахрий Президенти Ислом Абдуғаниевич КАРИМОВга

МУРОЖААТИ

Муҳтарам Президент жаноби олийлари!

Курашни дунё миқёсига олиб чиқишда кўрсатган ташаббусингиз, тантанали очилиш маросимида сўзлаган нутқингизда биз, полвонлар шаънига билдирган самимий тилакларингиз учун Сизга чин юракдан миннатдорлик изҳор этамиз!

Биринчи Жаҳон чемпионати ўзбек кураши спортнинг бетакрор ва ўзига хос тури эканлигини яна бир бор намоён этди. Аминмизки, ушбу чемпионатнинг ўтказилиши спортнинг бу турига халқаро жамоатчилик эътиборини янада кучайтиради. Биз, кураш байрамининг иштирокчилари бўлган 48 мамлакат вакиллари ушбу ажойиб спорт турининг энг фаол тарғиботчилари бўламиз. Тошкентда ўтган ҳаяжонли кунлар, ҳалол ва қизғин беллашувлар хотирамизда умрбод сақланиб қолади.

Ишончимиз комилки, яқин келажакда ўзбек кураши Олимпия ўйинлари қаторидан ўзига муносиб жой олади, "XXI Аср спорти" сифатида довруғ таратади.

Биз, мусобақа қатнашчилари Сизга, муҳтарам Президент, ўзбек кураши Олимпия ўйинлари дастуридан жой оладиган қувончли кунларни кўриш насиб этишини тилаб қоламиз.

Тошкент шаҳри,
1999 йил 2 май.

Кураш бўйича Биринчи Жаҳон чемпионати иштирокчиларининг Халқаро Олимпия қўмитаси Президенти Маркиз Хуан Антонио САМАРАНЧга

МУРОЖААТИ

Муҳтарам Самаранч жаноблари!

Биз, дунёнинг 48 мамлакатидан Ўзбекистон пойтахти Тошкент шаҳрида тўпланган Кураш бўйича Биринчи Жаҳон чемпионати иштирокчилари, Сизнинг Олимпия ғояларини дунёга кенг ёйиш борасидаги эзгу ҳаракатларингизни қўллаб-қувватлаймиз.

Биз мазкур чемпионат давомида Ўзбекистонда спортга қандай эътибор берилаётгани, мамлакат Президентининг бу соҳадаги ғамхўрлигининг гувоҳи бўлдик.

Биз, Биринчи Жаҳон чемпионатининг барча иштирокчилари, келгусида Кураш бутун дунёдаги энг қизиқарли ва оммавий спорт турларидан бирига айланади ҳамда Сизнинг ёрдамингизда Халқаро Олимпия қўмитаси томонидан Олимпия спорт тури сифатида эътироф этилади, деган ниятдамиз.

Ишонамизки, кураш Ўзбекистондагина эмас, умуман бутун жаҳонда Олимпия ғояларини тарғиб қилиш, халқлар ўртасида тинчлик, ўзаро дўстлик ва ҳамкорликни ривожлантиришга улкан ҳисса қўшади.

Жаноб Президент!

Биз, иштирокчилар Сизга Кураш бўйича Биринчи Жаҳон чемпионатининг Эсдалик Кубогини йўллаймиз ва у Халқаро Олимпия музейидан муносиб ўрин эгаллайди, деб умид қиламиз.

Тошкент шаҳри,
1999 йил 2 май.

Йўлбошчимиз маърузасини ўрганамиз

БУЮК КЕЛАЖАГИМИЗ НАМОЁН БЎЛА БОШЛАДИ

Биринчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг XIV сессияси ҳаётимизнинг ўзига хос воқеаларидан бири бўлди.

Унда Президентимиз Ислом Каримов поёнига етиб бораётган йигирманчи юз йиллик сўнггида мамлакатимизда забт этилган довонлар, демократик ривожланиш йўлидаги машаққатли, шу билан бирга муқаддас ишимизда дуч келинаётган тўсиқ ва қийинчиликлар, янги аср бўсағасида мамлакатимизнинг ривожланиш стратегияси, ислоҳотларни чуқурлаштириш ва жамиятни янада янгилаш борасидаги устувор йўналишларни белгилаб берувчи нутқ сўзлади.

Юртимиз раҳбари мамлакатимиз мустабидликнинг нақадар оғир юкидан халос бўлганлиги, истиқлолга нималар билан келинганлиги, эски тузумдан қолдирилган мерос ҳақида батафсил тўхталди. Жумладан, **«Ҳаётда ҳар бир нарсанинг баҳоси бўлганидек, фаровон турмушга эришишнинг ҳам албатта ўз тош-тарозиси бор. Бошқача айтганда, одамзод бир нарсага эришмоқ учун маълум вақт ҳузур-ҳаловатдан воз кечишига ҳам тўғри келади. Буни ҳаётнинг ўзи тасдиқлайди»** дедилар.

Президент Ислом Каримов ўз маърузаларида шу йилнинг 16 феврал воқеаларини таассуф билан тилга олдилар.

Ёшларимиз онгини заҳарлаб, уларни номаъқул ва номақбул ишларга ундаётган кимсаларни пайкалдаги бегона ўтларга, зараркунанда ҳашоратларга ўхшатгинг келади. Чунки улар ҳосилга фақат зиён етказишади. Бошқа нарсага ярамайди. Деҳқон эса ўз ниҳолларига зиён етказилишига йўл қўймайди, таг-томири билан суғуриб ташлайди. Бундайларнинг хатти-ҳаракатлари азалдан Шарқдан чиқиб, Ғарбга ботаётган қуёшни аксига айлантиришга уринишга ўхшайди.

Барчага мана шу оддий ҳақиқат аён бўлиши керак: **«Ўз тақдирини ўз қўлига олган, эркинлик ва мустақиллик ҳавосидан бир бора кўксини тўлдириб нафас олган, танланган тараққиёт ва фаровонлик йўлининг тўғрилигига ишонч ҳосил қилган ҳар қайси одам ва бутун бир халқ ҳеч қачон ўз эътиқодидан қайтмайди».**

Халқимизда «Томчида қуёш акс этади» деган доно нақл бор. Республикамиз Президенти ўз номларига оқиб келаётган хатлардан бирини ўқиб эшиттирганларида кўпчиликнинг қалби гурсиллаб урабошлаганига шубҳа йўқ. Норвегиялик Андерс Твойгард деган шахс «Мен Сизни қўллаб-қувватлашимни изҳор этиш мақсадида мактуб йўлламоқдаман, Сизнинг сиёсатингиз ҳақида кўп ўқийман, мамлакатингиз тараққиёти учун амалга ошираётган ишларингизни юксак қадрлайман» деган сатрлар битилган экан ўша мактубда.

Мамлакат сиёсий, иқтисодий ҳаётини, давлат ва жамият қурилишини янада эркинлаштириш, жамият маънавиятини янада юксалтириш, кадрлар масаласи, халқ турмуш даражасининг изчил ва барқарор ўсиши ва жамиятдаги барқарорлик тинчлик, миллатлар ва фуқаролараро тотувликни, сарҳадларимиз дахлсизлигини, мамлакатимиз ҳудудий яхлитлигини таъминлаш каби устувор йўналишни белгилаб бердилар.

Олдимизга қандай вазифа қўймайлик, қандай муаммони ечиш зарурати туғилмасин, гап охир-оқибат кадрларга бориб тақалаверади. Келажагимиз, мамлакат келажаги, ўрнимизга ким келиши ёки бошқачароқ айтганда, қандай кадрлар тайёрлашимизга боғлиқ.

Мамлакатимизда қабул қилинган кадрлар тайёрлаш бўйича миллий Дастурни амалга ошириш, ҳаётга тадбиқ этиш, юртбошимиз таъкидлаганларидек, фаровон, қудратли, демократик давлат, эркин фуқаролик жамияти барпо этишимизнинг асоси бўлмоғи зарур.

Ҳар қандай соҳада унинг ҳақиқий мутахассислари, ўз ишининг усталари ўтириши керак. Ёшлар билан ишлаш масаласи бугун барчамиздан алоҳида эътибор талаб қилади. Мамлакатимиз истиқболи келажак авлоднинг қандай тарбия топиши, қандай фазилатлар эгаси бўлиб вояга етиши, ҳаётга нечоғлик фаол муносабатда бўлиши, қандай мақсадларга хизмат қилишига боғлиқ. Буни ҳамиша ёдда тутишимиз керак.

Президентимиз ўз маърузаларида суд-ҳуқуқ соҳасида ислоҳотларни янада чуқурлаштириш, инсон ҳуқуқлари ва эркинликларини таъминлаш масаласига алоҳида тўхталиб, ушбу йўналишда амалга оширилган ва бажарилиши лозим бўлган ишлар учун йўлланма бердилар. Жумладан, адвокатура тизимини кучайтириш ва фаолиятини кафолатлаш, суд жараёнларидаги ваколат ва мақомини прокуратура органлари билан тенглаштириш учун қонунчилик соҳасида ҳам, амалда ҳам кўпгина чора-тадбирлар кўрилаётганлиги, фуқаролар ҳуқуқ ва эркинликларини ҳимоя қилиш орқали чинакам ҳуқуқий фуқаролик жамияти сари бориш, ҳар бир шахс ўз ҳуқуқларини аниқ ва равшан билиши, улардан фойдалана олиши, уларни ҳимоя қила олиши лозимлиги, бунинг учун аҳоли ҳуқуқий маданиятини ошириш зарурлиги, ҳар бир инсон тўраларча ўзбошимчалик ва қонунсизликлардан ҳимоя қиладиган идоралар мавжудлигига амин бўлмоғи кераклиги ҳақида уқтирдилар. Шу билан бирга мудофаа, қуролли кучлар тизимини ислоҳ қилишнинг туб масалалари ҳам Президентимиз маърузасида ўз аксини топди.

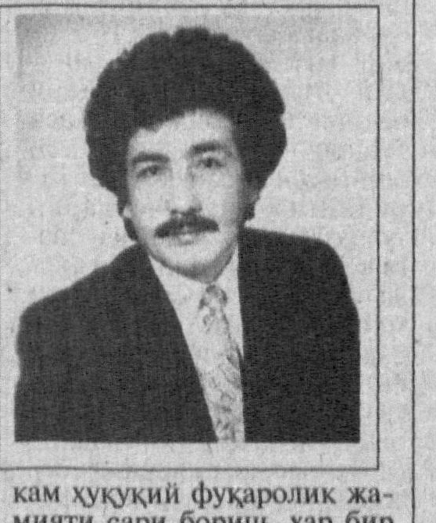

Хулоса қилиб шуни ишонч билан айтиш мумкинки, истиқболимизни аниқ ва равшан тасаввур этиб, халқимизнинг тинч ва фаровон турмушини таъминлаш, жаҳон майдонида ўзимизга муносиб ўрин эгаллаб олиш борасида яна бир йўналиш берилди, муҳим қадам қўйишимиз учун йўл очилди.

Муҳаммадали ТОШТЕМИРОВ,
Олий Мажлиснинг Инсон ҳуқуқлари бўйича вакили идораси масъул ходими

Гиёвандлик — ёмон иллат

«ТЕГИРМОНДАН ГАРДСИЗ ЧИҚМАС» ДЕГАНЛАРИДЕК...

Сурхондарё вилояти Тожикистон, Туркманистон ва Афғонистон мамлакатлари билан чегарадош бўлганлиги туфайли бу ердан гиёванд моддаларини олиб ўтиш, сақлаш ва сотиш фактлари кўпроқ учраб туради, бу ярамас иллатнинг ёшлар орасида илдиз отиб бораётганлиги ҳам сир эмас. Бойсун туман прокурори Самижон Нурматович ОМОННИЁЗОВ билан суҳбатимиз ана шу мавзуга бағишланди.

3-бет

Жавобталаб мактублар

«... фуқароларнинг шикоятларини ўз вақтида ва одилона кўриб чиқиш учун давлат органлари масъулиятини ошириш... зарур».

И.А.Каримовнинг Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг XIV сессиясидаги маърузасидан.

МАСЪУЛИЯТ

ёки таҳририятимизга келаётган хатлар таҳлили

Кейинги пайтларда меҳнаткашларнинг шикоятлари, ариза ва таклиф-истаклари битилган мактублари билан ишлаш маҳаллий ва ижроия ҳокимиятларида, шунингдек давлат органларида ҳам анчайин пасайиб кетди. Жойларда ҳал бўлиши лозим бўлган энг оддий масалалар ҳам узлуксиз юқори идораларга, республика вазирликларига, суд, прокуратура, ички ишлар органлари ва матбуот органларигача кўтарилмоқда.

Таҳририятимиз почтасига келаётган юзлаб хатлар қаторида юракни қон, дилни хуфтон қиладиган ана шундай дард-алам билан битилган ўнлаб мактублар борки, уларни ўқиб ҳеч бир киши бефарқ қололмайди. Мактубларнинг кўпчилигини газетамиз саҳифаларида чоп этиш билан бир қаторда тегишли идораларга текшириб, чора кўриш учун юбормоқдамиз. Уларга олинган жавоблар ҳам рўзномамиз саҳифаларида эълон қилинмоқда.

«Ҳурматли «Инсон ва қонун» газетаси ходимлари, — деб ёзади Сурхондарё вилояти Шеробод тумани «Таллашқон» жамоа хўжалигида истиқомат қилувчи Рўзиҳол ая Қобилова, — мен салкам бир йилдирки овораи сарсонман. 1948 йил 15 майда туғилганман, 4 нафар фарзандим ва 5 нафар набирам бор. 50 ёшга тўлишим ва 27 йил қишлоқ врачлик амбулаториясида ҳамшира бўлиб ишлаганлигим сабабли, 1998 йил май ойида имтиёзли нафақага чиқиш учун Шеробод туман ижтимоий таъминот бўлимига зарур ҳужжатларимни топширдим. Орадан икки ой ўтиб улар «2 дона фотосурат ва меҳнат дафтарчангизнинг асл нусхасини олиб келинг» дейишди. Мен бундан қувониб кетиб, нафақага чиқар эканман деб, ишлаб турган жойимдан ўз аризамга кўра бўшаб олдим ва меҳнат дафтарчамнинг аслини ижтимоий таъминот бўлимига топширдим. Тақдирни қарангки, яна бир ой ўтиб, ҳе йўқ, бе йўқ, ҳужжатларимни қўлимга тутқазишди. Сабаби, «075 ҳамшира, 025 регистратор бўлиб ишлаб, жами 10 йилу 8 ой, яъни тўлиқсиз ставка билан имтиёзли нафақага чиқа олмайсиз» дейишди.

Буни қаранг, аввало шу меҳнат ставкам, меҳнат дафтарчамнинг нусхасида ҳам айнан бор эдику, қолаверса, шу далилни аниқлаш учун меҳнат дафтарчамнинг асл нусхаси шартмиди. Хуллас, мен эндиликда на нафақага чиқа оламан ва на аввалги ишимга ёки бирон-бир жойга ишга кира оламан?! Мана шу ўтган салкам бир йиллик беҳуда вақт ва шу вақт орасида мен кўрган маънавий ва моддий зиённи ким тўлайди?».

Рўзиҳол ая Қобилованинг бу мактубига ва Шеробод туман ижтимоий таъминот бўлими ходимлари тутган бундай антиқа йўлга Сурхондарё вилоят ижтимоий таъминот бошқармаси бошлиғи қандай жавоб берар-кин? Таҳририятимиз бу хатни ўз назоратига олиб, вилоят ижтимоий таъминот бошқармаси бошлиғидан аниқ жавоб кутади.

3-бет

Қонун ва ижро

ФЕРМЕР НОЧОР ҚОЛМАСИН

(Давоми. Боши 1-бетда)

Навоий номли жамоа хўжалигидаги Маъмир Мухторовнинг «Чорвадор» фермер хўжалигида 50 бош қорамол парваришланмоқда. Фермер хўжалиги ўтган йили бир ярим миллион сўм даромад қилди. Бу йил икки миллион сўм даромад олишни кўзламоқда. Улар иккита трактор, тележка, битта «ГАЗ-53» русумли юк автомашинаси, ўт ўриш ва йиғиш техникаларига эга.

М.Мухторов фермер хўжалиги ўз маблағи ҳисобидан қишлоқда тўлиқсиз ўрта мактаб биноси қуриб берди. 170 нафар ўғил-қиз тўрт километр узоқда жойлашган мактабга қатнаш ташвишидан қутулди. Икки километр қувур тортилиб, Қозоқхўжа қишлоғига табиий газ келтирилди. Қишлоқнинг қоқ ўртасида, ташландиқ ётган жойда, пишиқ ғиштдан нақшинкор қилиб маҳалла биноси барпо қилди. Бино ичи жиҳозланиб, атрофига асфальт ётқизилиб, ободонлаштирилди. Маҳалла биносининг ўзига фермер икки миллион сўм сарфлади.

Фермер хўжалиги иккита болалар боғчасини мунтазам сут билан таъминлаб келаяпти. Байрам кунларида аҳолига бозордагидан арзон нархда гўшт етказиб бераяпти. Серфарзанд, ночор оилаларга моддий жиҳатдан кўмаклашаётган савобталаб Маъмир ҳожи Мухторов ва унинг фарзандлари саховатпешаликларини ҳеч қачон бировга миннат қилмаган.

С.Маликов диққатимизни Вазирлар Маҳкамасининг «Деҳқон ва фермер хўжаликлари уюшмаси фаолиятини ташкил этиш тўғрисида»ги қарорига тортди. Унда «Уюшмага деҳқон ва фермер хўжаликлари ўртасида ташкилий ишлар олиб бориш ҳамда улар томонидан техникага биргаликда эгалик қилиш» кўрсатилган.

- Вакилликнинг деҳқон-фермерларга техника хизмати кўрсатадиган машина-трактор паркини очмоқчи эдим, - фикрини давом эттирди С.Маликов. - Вазирлар Маҳкамасининг қарорини кўрсатсам давлат банкида ўтирганлар тушунишни исташмаяпти.

Директорнинг куйинганича бор. Деҳқон-фермер хўжаликларининг 10-12 фоизигина ўз қишлоқ хўжалик техникаларига эга. Экин экиш, вақтида парваришлаш учун трактор зарур. Трактори йўқ деҳқон-фермер нима қилаяпти? Пайтавасига қурт тушиб тўрт томонга югураяпти.

Вакиллик директорининг ҳисоб-китобига қараганда, машина-трактор парки ташкил қилинса, техника харажатлари ярим баравар арзонлашади. Иқтисодий тежамкорлик деҳқон-фермер хўжаликларини тезроқ қад ростлашига кўмаклашади. Экинларга ўз вақтида ишлов бериш имкони яратилади. Фермер қимматли вақтини трактор қидириб ўтказмайди.

Обид Ғойипов раҳбарлик қилаётган «Қудрат» фермер хўжалиги ўтган йили 4 гектар майдонга пахта эккан. Фермер хўжалигининг умумий йиллик даромади 315 минг сўмни ташкил этмоқда. Олти нафар аъзоси бор фермер хўжалиги бундан ташқари топширган саноат хом ашёси ҳисобига 550 килограмм ўсимлик ёғи, 4500 килограмм чорва озуқаси олган. Буларни пулга чақинг-чи, қанча бўлади?

Абдулла Раҳмонов, Ёрқул Таниев, Сафар Хўжаев, Зариф Ўроқов раислик қилаётган «Умид», «Ният», «Асқар», «Наврўз» сингари ўнлаб деҳқон-фермер хўжаликлари аъзоларининг «чўмичи ҳам, қозони ҳам мой». Озгина қўллаб-қувватланса келгусида Маъмир ҳожи Мухторовдек улар ҳам эл оғирини енгил қилиш қудратига эга бўлади. Саховатпешалар ёрдами халққа сув билан ҳаводай зарур бўлиб турибди. Чунки туманда табиий газ ва тоза ичимлик суви етмаган қишлоқлар бор.

Самарқанд вилоятининг Челак туманидагина эмас, республикамизнинг бошқа жойларида ҳам йил - ўн икки ой жамоа хўжалигида ишлаб қўли пул кўрмаётган деҳқонлар озмунчами? Иш ҳақига натура ҳолида тўрт-беш килограмм ўсимлик ёғи, икки-уч қоп ғалла олганига қаноат қилиб яшаётган деҳқонлар йўқми? Бундай саволлар қишлоқ одамларида жамоа хўжалиги афзалми ёки деҳқон-фермер хўжалигими, деган фикрни туғдирмоқда.

Ушбу мақолани тайёрлаш жараёнида жамоа хўжаликлари билан деҳқон-фермер хўжаликлари ўртасида кўзга ташланиб, ташланмаётган рақобат борлигига амин бўлдим. Рақобатнинг моҳияти уларнинг қай бири самарали эканлигида. Ислоҳот йўлидаги рақобат замирида ҳасад, ғараз тўғаноқ бўлмаслиги, тўрачиликка йўл қўйилмаслиги, ҳар қандай муаммо ўз ечимини топмоғи зарур. Фермер ночор аҳволда қолмаслиги керак.

Абдуҳамид ХУДОЙБЕРДИЕВ,
«Инсон ва қонун» мухбири

Менга сўз беринг

БИЗ — КЕЧИРИМЛИ ХАЛҚМИЗ...

Кечаги кун барчамизнинг хотирамизда, муқаддас юртимизни кимлар «қўғирчоқ» қилиб ўйнатгани, халқ ўз тақдирини ишониб топширган раҳбар эса «Ўзбекистонга тажрибали ходимлар лозим» деб кимларни бошлаб келгани, «пахта иши» деб шиор қилиб олиб ватандошларимизнинг қанчаларини ёстиқларини қуритганичи...

Буларни эслашдан мақсадим турли хил тазйиқларга, ҳақорат ва камситишларга 73 йилдан ортиқроқ вақт бардош берган матонатли, порлоқ келажакка умид кўзи билан қаровчи халқимга энг аввало таъзим қиламан!

Кечаги кунни ҳозирги кун билан таққослаш, осойишта кечаётган ҳар бир кунимиз учун Аллоҳга шукроналар айтишимиз, давлатимиз раҳбари олиб бораётган тўғри ва одил сиёсатга барча жабҳаларда ҳалол меҳнат, собитқадамлик билан ўз ҳиссамизни қўшишимиз ҳам қарз, ҳам фарздир.

Қачон ўзбек фарзандлари дунёнинг энг ривожланган мамлакатларида ўқиган, ўтмишда қора ранг билан бўялган тарихини, муқаддас динини тиклаган? Бугун юртдошларимиз юртбошимиз билан елкама-елка ўтиш даврининг барча қийинчиликларига дош бериб, баланд-пастликлардан илдам ўтиб буюк келажак сари шахдам қадам ташламоқда. Тўғри, сўнгги вақтларда Ватанимизнинг дунёда етакчи ўринларни эгаллаётганини оламшумул ютуқларини кўра олмаётган ғаламис, манфур кишилар ҳам борлиги маълум бўлиб қолди. Бундай кишиларнинг кимлиги, қандай ишларни амалга оширмоқчи бўлганлари ҳам ҳеч кимга сир эмас. Улар қора ниятларини амалга оширишда муқаддас ислом динини ниқоб қилиб олганларини мен ўзим қўрқоқлик ва пасткашлик деб баҳолайман. Бу йўлда уларни халқнинг тинчлиги, ёш авлоднинг келажаги ва бошқа муқаддас туйғулар умуман қизиқтирмайди.

Бунга яққол мисол яқинда бўлиб ўтган Тошкентдаги қонли воқеалар... Бундай «мараз»лар ўзларининг қабиҳ ишлари билан бутун дунё олдида, халқимиз олдида қарғишга қолдилар.

Мустаҳкам иймон эгаси ҳеч қачон ёмонлик ва виждонсизликка қўл урмайди. «Ватанни севмоқ иймондандир» калимасига қаттиқ риоя қилади. Ёш авлодни тўғри йўлга бошлаш, ҳалол меҳнатга, илмга чақириш, турли хил номаъқулчиликдан уларни қайтариш, инсоф ва диёнатга, инсонпарварликка, Она Ватанни севишга ўргатиш барчамизнинг шарафли бурчимиздир. Шуни ҳам таъкидлаш жоизки, мамлакатимиз ривожига, халқимизнинг тинчлик ва осойишталигига тўсиқ бўлувчилар мустаҳкам давлатимиз ва тинчликсевар халқимиз томонидан маҳв бўлажак.

Яҳё АБДУЛЛАЕВ,
Тошкент вилояти Адлия бошқармасининг етакчи маслаҳатчиси

Тўлқин Тиллаев 1990 йил ТошДУнинг юридик факультетини тугатгач, ҳуқуқ-тартибот органларида турли лавозимларда ишлади. Ўзига хос бой тажрибага эга бўлди. Ҳозир эса Янгийўл туман прокурори ўринбосари.

СУРАТДА: (ўнгдан) Т.Тиллаев туман прокурор ёрдамчиси Р.Қўчқоров билан навбатдаги ишлар режасини муҳокама қилмоқда.

Н. АЛМУРОДОВ олган сурат

70-довон йўловчилари

ҲУҚУҚ ДАРҒАСИ

Тошкент шаҳрида Турсун ака Тожиев деган одам яшайди. Бирам одамохун, хушсуҳбат инсонки-ей... У кишини кузатсангиз, барча ёшдаги ва тоифадаги одамлар билан тенгдош деб ўйлайсиз. «Ана шу одам етмишни уриб қўйган» дейишса борми, ёқа йиртишгача баҳслашасиз...

Гап талашманг, ҳақиқатан ҳам «Турсун ака» деб юрганимиз аллақачон нуроний боболарга ҳам боболикка даъво қиладиган муқаддас 70 ёшга тўлдилар.

Турсун бобомизнинг ёшлиги Тошкент устига «тош ёғилган» даврларга тўғри келди. У киши туғилган 1929 йил 5 майида бу ерларда очарчилик, урйиқит, қувғин-қатағон ҳукм сурарди. Тол хивичдан от ясаб, кўчага миниб чиққанларида, аллақандай хўмрайган «шапка»лилар дуппа-дуруст, мўмин одамларни қўлига кишан солиб судраб юрганига кўзи тушарди. Сўнг «китобхалта» деб аталувчи жилднинг ипини елкага осиб мактабга қатнай бошлаганларида «уруш» деган аждаҳо барча ёқда ваҳима уруғини сочаётганди. Эҳ-ҳе, бу ёш қалб ва тийрак нигоҳлар нималарни кўрмади, дейсиз? Зимистонли кунларда ҳам, ёғдули тунларда ҳам ўсмир - Турсуннинг ўй-хаёли кўрган-кузатганларини «ҳазм» қилишда бўлди. Йўқ, ҳазм қилолмади. Шунда балким...

Тошкентда очилган юридик институтни 1950 йилда дастлабки ва «бир ҳовуч» миллий кадрлар қаторида тамомлади. Шу йили Бухоро вилояти прокуратураси даргоҳига қадам қўйди. Бу ерда туман ва вилоят прокурорининг ёрдамчиси, сўнгра узоқ Хоразм вилоят прокуратурасида бўлим бошлиғи лавозимларида 6 йил хизмат қилди.

1956 йилда Андижон вилоят прокуратурасининг бош терговчиси лавозимига тайинланди. Икки йилдан сўнг Асака (собиқ Ленин номли) туманлараро прокурори бўлди.

Турсун ака ташаббускор, ишбилармон, саводи баланд эди. 1963 йилда Ўзбекистон Республикаси прокуратураси тергов бошқармасига раҳбар этиб тайинланди, сал ўтмай оғир жабҳа - Тошкент вилоят прокурорининг ўринбосари лавозимига сафарбар этилди.

1972 йилдан бошлаб етти йил мобайнида Тошкент шаҳар прокуратурасида масъул лавозимларда ишлади. 1980 йилдан бошлаб Чилонзор туман адвокатларига раҳбар...

Тиниб-тинчимас Турсун аканинг хизмат билан чекланишга сабри чидамасди. Бўш вақт топилди дегунча китоб варақларди, қонун кемтикларини излаб топарди. Изланишлари натижасида 1971 йилда юридик фанлари номзоди, 1991 йилда докторлик диссертацияларини муваффақият билан ёқлади. Олим номини олди.

Турсун Тожиев устоз ва мураббий деган номга ҳам мушарраф бўлди. 1970-86 йиллар мобайнида 16 йил Тошкент юридик институти ва Тошкент автомобил йўллари институтида ҳуқуқдан талабаларга сабоқ берди.

Аммо... Турсун бобо ҳақиқий бахтини Ватан мустақилликка эришгандан сўнггина тўлалигича ҳис этди. Азалий орзуси ҳам шу экан-да! 1990 йилдан у мамлакат Конституциявий назорат қўмитаси аъзоси бўлди. Конституциявий суд ташкил бўлиши билан унинг аъзоси-судьяси этиб сайланди.

70 ни «уриб» қўйган отахонимиз 1996-98 йилларда Ўзбекистон ИИВ Академиясида илмий кенгаш аъзоси сифатида фаоллик кўрсатиб келди. Бугун ҳам ғайрати танасига сиғмай, Тошкент Давлат юридик институти илмий кенгашида ҳуқуқий илм ва билим қўрғонини қуришда жонбозлик кўрсатиб келаяпти. Турсун бобо мамлакатимизда инсон ҳуқуқлари ҳимояси бўйича катта мутахассис - Олий Мажлиснинг инсон ҳуқуқлари бўйича вакили (омбудсман) ҳузурида жамоатчи эксперт ҳамдир.

Турсун бобо Тожиев том маънодаги дарға, ҳуқуқий соҳанинг забардаст жонкуярларидандир.

70 ёшингиз муборак бўлсин, Турсун ака! Ҳорманг, чарчаманг! Саховатли инсонсиз. ***(Секин ўзингизга айтиб қўяй, таваллуд тўйингизда тортилган ош бирам мазали бўлибди-ей!)***

Дўстларингиз, ҳамкасбларингиз, шогирдларингиз «топшириғи»га кўра
Файзулла ҚИЛИЧЕВ

Ўсмир ва қонун

ҲУҚУҚШУНОСЛАР — ТАЛАБАЛАР ДАВРАСИДА

Янгийўл шаҳар технологик коллежида Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси биринчи чақириқ ўн тўртинчи сессияси материалларини тарғиб қилишга бағишланган «Ўсмир ва қонун» мавзусида давра суҳбати ўтказилди.

Давра суҳбатини Янгийўл шаҳар ҳокими Шуҳрат Қорабоев кириш сўзи билан очди ва олиб борди.

Мазкур анжуманда Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги бошқарма бошлиғи ўринбосари Садриддин Хидиров «Ўзбекистон Республикаси Президенти И.Каримовнинг Олий Мажлис сессиясида сўзлаган нутқидан келиб чиқадиган устувор вазифалар», Ички ишлар вазирлиги жиноятнинг олдини олиш бошқармаси бошлиғининг ўринбосари Илҳом Мамадалиев «Ёшлар ўртасида содир этилаётган жиноятларнинг олдини олиш муаммолари», Ҳуқуқий маърифат тарғиботи Маркази бўлим бошлиғи Муҳаббат Бобожонова «Оила ва ҳуқуқий тарбия», ТДЮИ доценти, юридик фанлари номзоди Марат Ғуломов «Ўзбекистон Республикасининг «Фуқароларнинг ўзини-ўзи бошқариш органлари тўғрисида»ги Қонуни» деган мавзуларда сўзга чиқдилар. Иштирокчиларни қизиқтирган саволларга ҳаётий мисоллар асосида жавоб бердилар.

Давра суҳбатида шаҳар суди раиси Абдулазиз Йўлдошев, шаҳар прокурори Абдуҳаким Эшмуродов, шаҳар ҳокими ўринбосари Холмат Тешабоев, технологик коллеж директори Одилжон Ўринбоев, коллеж талаба ва ўқитувчилари иштирок этдилар.

Дилшод ТОЖИБОЕВ

Ўтганларни хотирлаб, тирикларни асрайлик!

ТЕЛЕФОНЛАР ДАФТАРИ ВА ҚАДРИЯТ ТАЛҚИНИ

(Давоми. Боши 1-бетда)

Бу ёруғ дунёда ҳар бир инсон ўз маслагига қараб, яқин биродарларига, ёру дўстларига, хешларига эга. Бу табиий ҳол. Шундай бўлгач, мен ҳам ўз дидим ва дунёқарашим, жамиятда тутган ўрнимга қараб дўстлар ва устозлар орттирганман, шогирдлар тарбиялаганман. Шу боисдан ҳам «Телефонлар дафтари»да ўзим билган кишиларнинг исм-шарифлари зикр этилган, иш жойлари қайд қилинган телфон рақамларини чиройли қилиб битиб қўйганман.

Бугун не кўз билан кўрайки, телефон рақамлари силсиласидаги инсонларнинг кўплари орамизда йўқ. Бироқ буларнинг деярли кўпчилиги эл орасида олам қадар яхши қилмишлари, ҳалол меҳнатлари билан донг чиқаришган...

Инсон яшаса шундай яшасин, деймаи. Ўз халқига, Ватанига ўзининг маънавий қиёфаси билан ижтимоий ҳаётда тутган ўрни билан, ибратли меҳнат фаолияти билан, қисқаси ҳаётда қолдирган ўчмас изи билан обрў топиб сўнг мангуликка кетса дейман...

Қўлимдаги дафтар саҳифаларидан бирида менинг қадрдон тоғам, 20-50 йилларда ўзбек халқи турмуш тарзига ибратли, ҳалол ишлари билан ҳисса қўшган, узоқ йиллар раҳбарлик лавозимларида ишлаган Аминжон Ниёзовнинг уй ва идора телефонларини кўриб, юрагим такрор яралангандек бўлади. Шундай улуғ инсон энди орамизда йўқ. Жойлари жаннатдан бўлсин деб, ўзимча у кишининг руҳларига тиловат қиламан.

Қадрдон поччам генерал лейтенант, ҳарбий саркарда Бурхон Сирожиддиновнинг номларига муҳрланган «562981» рақам бутун руҳиятимни ўтмишга етаклади!

Дафтарни варақлашда давом этаман. Мени вояга етказган отам Узоқбой, онам Машраббону, меҳрибон акаларим Турсунали ва Умаралиларнинг пок номларини ёд этаман. Мен туғилиб ўсган Водил қишлоғилик - хўжалик, маориф ва маданият жабҳаларида раҳбарлик лавозимларида ишлаган Ғанижон Умаралиев, Хайрулла Бекмирзаев, Ахтамжон Ғуломов, Расулназар Ҳақназаров, Ҳасан Соҳибий, Сотиболди Бобахонов, Ражабали Сулаймонов, Юсуфжон Иброҳимов, Сайфиддин Эминжонов, Мажидхон Абдуллаев, Султонхон Тиллахўжаев сингари забардаст инсонларнинг манзиллари, телефон рақамларини кўриб, улар хотираларини бир дақиқа сукут сақлаш билан эслаб, овунаман. Қаранг, қандай серфазилат ва эл ардоғидаги инсонлар ўтиб кетишибди. Бу дунёни бебаҳо деб айтилишида улкан маъно борлигини ҳис қиламан.

Дафтаримнинг ўнинчи саҳифасида атоқли туркolog, ўзбеклардан 8 нафар фан доктори, 31 нафар фан номзоди етишиб чиқишига ҳисса қўшган, маърифатпарвар профессор Виктор Решетовнинг «Ишчилар шаҳарчаси»даги мўъжазгина ҳовлисида ўрнатилган телефон рақами қизил қалам билан муҳрланиб қўйилибди. Домла ўзбек фани ва маорифи ривожига катта таъсир кўрсатиб, ҳозирги Жаҳон тиллари университети таркибига қўшилган Республика Рус тили ва адабиёти педагогика институтини ташкил қилган саховатли инсон эди.

Кўз олдимда «462320» телефон рақами. Телефон соҳиби атоқли ўзбек адабиётшуноси, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган фан арбоби, профессор Ҳомил Ислом ўғли Ёқубов эди. Вақти бевақт, университетдаги ўқиш ва академиядаги иш фаолиятимда мураббийлик қилган бу инсон билан учрашиб, маслаҳатлар олиб турардим. Бу улуғ зот 93 йил умр кўриб, ўзбек адабий танқидчилиги ва педагогикасида сезиларли из қолдириб кетдилар.

«659169» рақамли телефон халқимизнинг севимли ҳофизи, таниқли бастакор Комилжон Баратовга тегишли эди. Бу инсон 1994 йили ўз аёли - тарих муаллимаси, атоқли шоир Усмон Носирнинг синглиси Инобатхон билан бир кунда ҳаётдан кўз юмган...

Мунгли хаёллар оғушида қалбим инграйди. Раҳматлилар менинг дўстларим ва яқинларим эдилар...

Ўзбекистон халқ ҳофизи Муҳаммаджон Каримов ўзбек халқининг дил куйчиси эди. Кўп йиллар муқаддам у кишининг номларига қора чапламоқ русум бўлган кезлар камина «Ўзбекистон адабиёти ва санъати» журналида «...Уйга қайғу кирмагай» сарлавҳали публицистик мақола ёзган эдим.

«Тошкент, Гоголь кўчаси, Ц-1, 13-уй, 36-хона. 32-36-86 телефон». Ушбу битик замирида ўзбекнинг йирик журналисти ва таниқли ёзувчиси Мумтоз Муҳаммедовнинг табаррук сиймолари турибди. 1993 йил 18 декабрда бешафқат ўлим у кишини орамиздан олиб кетди.

Раҳимжон Отажоновни ўзбек педагог ва олимларининг деярли барчаси яхши билишади. Бу саховатли инсон ўзбеклардан чиққан биринчи математик олим эди. «559285» телефон рақамини кўздан кечириш асносида Ўзбекистонда хизмат кўрсатган ўқитувчи, йирик математик олим, педагогнинг шонли ва аянчли кечмишини ёдга олдим, жойлари жаннатда бўлсин, бу қалби дарё, содда ва пок инсоннинг...

Қатағон азобларидан эзилиб, озодлик ҳавосидан тўйиб нафас олиш орзусида юрган устозлардан бири Олтой домла, қалби дарё шоир, ўткир тадқиқотчи эдилар. Бу содда ва оддий инсон, йирик журналистни «416562» рақамли телефон орқали топса бўларди. Қатағон жабрини тортган 20-60-йиллар таржимачилиги, журналистикаси ва педагогикасида шуҳрат қозонган ҳамда «фаол автомат таржимон» номини олган Шербек Алиевдан тез-тез йўлйўриқ, маслаҳатлар олиб турардим.

«471781» ва «394506» телефон рақамлари қўрқмас ва жасур, атоқли ўзбек файласуф олими, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган фан арбоби Ҳайдар Пўлатовга тегишли эди. Олдингиси уй, кейингиси ишхона телефони эди. Дафтаримда зикр этилган ушбу рақамлар дўстим ва маслакдошим Ҳайдар аканинг бутун руҳий оламини, инсоний фазилатларини яна бир бор эслатди... Ҳаёт оқимида бу мўътабар номларни унитаётибман. Яхшиям «Телефонлар дафтарим» бор экан...

Қаранг, дафтаримда битиб қўйилган телефонлар орасида «Совет Ўзбекистони»-«Ўзбекистон овози»да кўп йиллар ҳалол меҳнат қилган Жўрабой Холқосимов, Ўктам Усмонов, Абдукарим Набихўжаев, Муҳиддин Жалолов, «Тошкент ҳақиқати» газетасида кўп йиллар тер тўккан ёзувчи Салимжон Маҳкамов, Усмон Жонгитов, Зокир Муҳаммаджонов, «Туркистон»-«Ёш ленинчи»нинг зўр муҳаррирларидан бўлган олим Ғанижон Жаҳонгиров, Абдулазал Ваҳобов, Шотурсун Ғуломов, Анвар Бўрибоев, «Маърифат» газетасида кўп йиллар қалам сурган ўткир журналистлардан Шахоб Мақсудов, Султон Акбарий, Ҳамидулла Қўриқбоев, Саидакбар Саидов, Саъди Ҳусанов, Ашурали Аҳмедов, телерадио журналистлардан Ўзбекистон халқ артистлари - нотиқ дикторлар Қодир Мақсумов, Ўктам Жобиров, Ўткир Абдукаримов, Исҳоқ Ғозиев сингари иқтидорли қаламкашлар ва шоиру ёзувчиларнинг уй ва иш телефонлари ҳужжатасров вазифасини ўтаётган «Телефонлар дафтарим»да ёдномага айланиб қолди. Устозлардан йирик қўшиқчи шоир Ўткир Рашид, Ҳамид Нурий, олим Ёқубжон Жўраевларнинг телефон рақамлари...

Ушбу телефонлар дафтари битикларим гувоҳлиги шуни кўрсатадики, умр ўткинчи, яшаш тарзимиз муаммоларга тўла экан. Шошқин вақт силсиласида не-не улуғлар ҳаётни тарк этиб кетдилар. Биз тириклар уларнинг руҳи покларига тиловат қилган ҳолда сафимизда юрганларни асрайлик. Қаерда асаблар таранглашмаган бўлса, тинчлик ва осойишталик, ўзаро ҳурмат қарор топса, ишонаверинг, бундай жойда ҳамиша ўсиш, улғайиш, тараққиёт бор. Хотира ва қадрлаш шуниси билан ҳам азиз ва мукаррамдир.

Ҳайдарали УЗОҚОВ,
тарих фанлари доктори, профессор

Иқтисодиёт чорраҳаларида

ДЕҲҚОН - БАРАКА, ХАРИДОР - МЕҲМОН

Якшанба куни шаҳар халқи дам олади. Айниқса, бу кун кўча-кўйда сайр, бозорўчар қилиш кўпчилик учун ёқимли. Биз ҳам Самарқанд бозорларини айланишга чиқдик.

Боғишамол туманида кейинги 5-6 ой ичида ижобий силжишлар кузатилаётир. Масалан, туман солиқчилари давлат хазинасига 1998 йил учун режадаги 2323855 минг сўм ўрнига 2457429 минг сўм тушириб, режани 105,7 фоизга уддалабдилар.

Бозор ва дўконларда кўрганларимизни қиёсий ўрганиш мақсадида Боғишамол тумани солиқ идораси нозири Эркин Тошевни ҳамроҳ қилиб олдик. Шаҳарнинг «Мармар» бозорида одамлар гавжум, озодалик ҳукм суради. Расталар оралаб айландик. Энг муҳими, нарх-наво, харидор ва маҳсулотини сотаётган деҳқонлар кайфияти, муомаласи яхши таассурот қолдиради. Назорат тарозиси турибди. Ишлатиб, тошларини олиб, бошқа тарозиларнинг тошлари, посангиларини текширдик. Фарқ йўқ. Бу ерда баъзи бозорлардагидек яримта ғишт, синиқ тош ёки икки дона шолғом ишлатишмас экан. Эркин Тошевнинг айтишича, бу ерда «кунда-шунда» ва «зўравон» бозорчиларга ўрин йўқ. Деҳқонлар билан суҳбатлашдик. Самарқанд тумани «Гулобод» жамоа хўжалигидан Ҳамроқул Мисиров деҳқонча гап қилди:

- «Инсон ва қонун»данмисизлар? Баракалла, ака шундай айланиб туринглар. Кўнглимиз таскин топади...

Ярим йилча аввал бу ерда тартибсиз «бозорча» бўларди. Энди эса ғурур билан «Мармар бозори» демоқдалар. Янги иморатлар битирилиб ишга туширилмоқда, қурилиш ҳам қизғин. Туман солиқ идорасининг бозордаги ходими Нурилло Далмуродовга дуч келдик:

- Кўриб турибсиз, бозор ишида жонланиш бор. «Мармар бозори» очиқ турдаги ҳиссадорлик жамиятига айлантирилди. «Ҳамма нарсани кадрлар ҳал қилади» деганда Президентимиз нақадар ҳақ экан. 1998 йил июнда директор этиб тайинланган Фарҳод Ўлмасов ўтган қисқа вақт ичида кўп иш қилишга улгурди. Бозорда ободончиликдан ташқари энг муҳими, адолат ҳукм сура бошлади. Бозор ҳудуди бор-йўғи 86 сотих. Давлат хазинасига ойлик тушум 650 минг сўм.

Фарҳод Ўлмасовни суҳбатга тортдик:

- Айтишларича, Самарқанд бозорлари ичида энг сифатли ва энг арзон маҳсулотлар шу бозорда экан...

- Йўқ, йўқ, бу ёлғон. Ким айтди сизга?

Тўғри, сифат ёмон эмас. Нархни туширишга ҳам интилаяпмиз. Аммо энг арзон бозор эмасмиз ҳали... Самарқандда нарх-навони азалдан «Сиёб» бозори белгилаб келган. Ҳатто Амир Темур даврида ҳам. Чунки Сиёб ҳамма учун қулай ерда жойлашган. Деҳқон ва харидорга қулай жойда - энг арзон бозор бўлади. Биз ҳам қулайликларни яратиш ташвишидамиз. Ҳар куни ходимлар қулоғига бир гапни такрорлайман: «Деҳқон - бараканг, уни эъзозла, унга маҳсулотини сотиши учун шароит ярат, қопини кўтариб бошқа бозорга кетиб қолмасин... Харидор-чи! Харидор меҳмонинг! Уйингда меҳмон кутишга қанчалик тайёргарлик кўрсанг, харидорнинг келишига ҳам шунчалик тайёрлан, харидини қулай, нархни арзон қил, унинг ҳаққини ўмаришларига йўл қўйма».

Туман солиқчилари бозор жамоасига елкадош. Солиқ идораси бошлиғи ўринбосари Воҳид Маматқулов билан шу хусусда суҳбатлашдик:

- Иқтисодимиздаги олға силжишлар кишини хурсанд қилади. Ютуқлар ўзимизники, муаммолардан гаплашайлик. Масалан, Вазирлар Маҳкамасининг 1997 йил 30 мартда қабул қилинган «Солиқ тўловчиларни марказлашган компьютер тизимига солиш тўғрисида»ги қарорини бажаришда анча қийналаётирмиз. Иш кўлами жуда катта. Бу қарорни халқ билан баҳамжиҳат амалга ошириш, аввало, тарғибот ишларини кенг йўлга қўйиш лозим.

Яна бир муаммо савдо шахобчаларидаги чек уриш аппаратларини ишлатиш борасида. Дейлик, дўконга кириб, харид қилдингиз, чекини оласизми?

- Баъзан оламиз, баъзан йўқ...

- Ҳа, яшанг! Ана шу эътиборсизлик туфайли ҳаммамиз даромадни яшириб, солиқ тўлашдан қочувчиларнинг тегирмонига сув қуямиз. Ҳар бир харидор сотувчидан чекни талаб қилиши керак. Бу унинг Ватан олдидаги фуқаролик бурчидир! Шундай қилсак, миллий пулимизнинг қадри ошади. Эмиссия даражаси тушади, Японияда дўкон эшигидан чиқаверишда харидингиз учун чекларни тўлиқ кўрсата олсангиз, сизга совға беришади. Англияда олдинги ой учун олган маошингизни нималарга сарфлаганингизни чеклар билан исботлаб бермасангиз, навбатдаги иш ҳақини олишингиз қийин бўлади...

Хуллас, Самарқанд бозорларида сотувчи ва харидорларнинг кайфиятлари, уларга яратилган шароитлар бизни қувонтирди. Самарқандлик тадбиркорлар, солиқ идоралари ходимларининг хайрли саъй-ҳаракатлари бесамар эмас.

Нурмамат АЛМУРОДОВ,
«Инсон ва қонун» мухбири

Самарқанд шаҳридаги Боғишамол туманида жойлашган «Мармар» бозори кун сайин обод ва серфайз бўлиб бормоқда.
СУРАТДА:(ўртада) Ф. Ўлмасов, Туман солиқ идораси ходими Н. Далмуродов деҳқон Ҳ. Мисиров олиб келган маҳсулотлар сифати ва нархи тўғрисида суҳбатлашишмоқда.

Муаллиф олган сурат.

Қадр

ЯХШИНИ ХАЛҚ АЙТАДИ...

Инсон умри гоҳо шундай бир нафаслик туюлса, гоҳо эртакдай тугаммас кўринади. Бу йўлда одамни кутилмаган сиру синоатлар кутади, турмуш синовлари бардошини синайди. Ҳаётнинг ана шундай ўтли синовларидан дадил ўта олган отахонларимиздан бири Мели Муҳамедов бу йил ўзининг 75 баҳорини қаршилади.

Мели отанинг болалик ва ёшлик чоғлари Тошкент вилоятининг Янгийўл туманидаги оддийгина деҳқон оиласида кечди. Ёшлигидан илмга чанқоқ Мели Муҳамедов тўлиқсиз ўрта мактабни муваффақиятли тугатиб, ўқитувчилар тайёрлаш курсида ўз билимини оширди. Дастлаб ўқитувчилик, сўнгра туман, республика ёшларининг етакчи йўриқчиси ва Тошкент Шимолий каналида фаолият кўрсатди.

1941 йил. Иккинчи жаҳон урушида немис фашистларининг ваҳшийликлари бутун жаҳон халқлари каби ўзбек халқининг ҳам нафратини қўзғатди. Халқимизнинг мард ўғлонлари фашизмга қарши жангга кирди. Ёш Мели Муҳамедов ҳам биринчилардан бўлиб фронтга отланди.

— 1943 йил баҳорида, - дея хотирлайди Мели ота, - Курск остонасида фашизмга қарши шиддатли жанг борарди. Душман чекинмоқда эди. Босиб ўтган ҳар бир қарич жойни кўздан кечириб, тинтиб чиқардик. Бир куни қаватли уйнинг хоналарини кўздан кечираётиб қўлимда автомат билан отилиб кирдим. Хонада 3 нафар ЭСЭСчи фрицлар бор экан. Ғазабга тўлганимдан уларни ер тишлатдим. Қўшни хонадан отилиб чиққан қуролсиз тўртинчи душман орқамдан зарба берди. Олишиб кетдик. Қаердандир қўлига илинган ханжар бурнимни тилиб юборди. Мени уни босиб турганим учунми, бурнимдан тирқираб оқаётган қон унинг кўзларига сачради. Кўзларини юмиб, талвасага тушганидан фойдаланиб, бурини тишлаб узиб олдим ва ғолиб чиқдим. Воқеадан хабардор бўлган командиримиз Василий Балошов: рядовой Муҳамедов «фрица нос укусил», деб солдатларни кулдириб, елкамга уриб қўйди.

Ҳа, Мели Муҳамедов чинакамига жангда жасорат кўрсатди. Юқоридаги воқеа жангчи хотирасидан бир шингил, холос. Кўрсатган жасоратлари учун қатор медал ва орденлар билан тақдирланди.

Уруш ҳам тугади. Кимдир ғалаба билан уйига қайтди, кимдир хизматни давом эттирди. Қаҳрамонимиз Мели Муҳаммедов ҳам 1953 йилгача ҳарбий хизматда бўлиб, кейинчалик қадрдон қишлоғига қайтиб, ўзини меҳнат қучоғига урди. Ўқитувчилик касбини давом эттириб, илмий мудир ва директорлик даражасига кўтарилди. Ёшлар, ота-оналар ва халқ олдида ҳурмат-эътибор қозонди. Турмуш ўртоғи (у кишини Аллоҳ раҳмат қилсин) Турсуной ая билан 7 фарзандни тарбиялаб, вояга етказди. 30 нафар невара, 4 та эваранинг суюкли бобосига айланди.

Меҳнат, меҳнатнинг таги роҳат, дейди халқимиз. Меҳнат инсонни улуғлайди, фазилатларини оширади, мартабасини зиёда қилади. Мели отада инсонпарварлик, меҳнатсеварлик, улуғворлик ва фидойилик фазилатлари бўртиб туради. У киши маҳалла оқсоқоли бўлган пайтларида ҳам, қишлоқ кенгашига ноибликка сайланганида ҳам, қўйингки, ҳамма вақт халқ дарди билан яшаб, уларнинг фаровон турмуши йўлида заҳмат чекди. Ўўзи туғилиб ўсган Зангиота қишлоғида йўлларни асфалтлаштириш, хонадонларни газлаштириш ишларида бош-қош бўлди.

Мели ота Муҳамедов содда ва камсуқум одам. Ҳозирги пайтда Занги ота туманида истиқомат қилаётган бу отахондан ўзингиз тўғрингизда гапириб беринг деб сўрасангиз, камтарлик билан «мен нима ҳам дейишим мумкин, яхшиси мен тўғримда одамлар гапирсин» деб жавоб беради. Тўғриси ҳам шу: яхшини халқ билади.

Ортиқбой ХУДОЙБЕРДИЕВ,
«Инсон ва қонун» мухбири

Солиқ тизими

МУАММОЛАР ҚАЧОН ЕЧИМИНИ ТОПАДИ?

Юртбошимиз И.Каримов Навоий вилояти халқ депутатларининг навбатдан ташқари сессиясида вилоятда Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1994 йил 14 декабрдаги 604-сонли қарорининг бажарилиши қониқарсиз аҳволдалигини танқид қилган эди.

Мухбиримизнинг Навоий вилоят давлат солиқ бошқармаси бошлиғи Нурмат Жўлибеков билан суҳбати бу борада амалга оширилаётган ишлар хусусида борди.

- Вилоят солиқ бошқармаси ва унинг бўлимлари томонидан ушбу қарор талабларини бажарилиши юзасидан мунтазам равишда прокуратура ва маҳаллий ҳокимиятлар иштирокида текширишлар ўтказилиб борилмоқда. Жумладан, 1998 йили 465 марта текшириш ўтказилиб, 358 та ҳолатда ушбу қарорнинг бажарилмагани аниқланди: 85 ҳолатда ун, 122 ҳолатда шакар, 120 ҳолатда ўсимлик мойи, шунингдек, макарон, чой, ош тузи, хўжалик совуни, гугурт йўқлиги текширишлар натижасида маълум бўлди.

Ўзбекистон Республикаси Президентнинг Навоий вилоятининг навбатдан ташқари сессиясида Нурота, Қизилтепа ва Хатирчи туманлари аҳолисини 8 турдаги озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминлаш талаб даражасида эмаслиги танқид қилиб ўтилган эди. Ушбу танқиддан келиб чиқиб, мазкур туманларда аҳолини кундалик истеъмол учун зарур бўлган озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминланиши таҳлил қилиниб, қуйидаги ҳолатлар аниқланди.

Нурота туманида қарорнинг бажарилиши борасида 9 марта текшириш ўтказилган бўлиб, 8 турдаги озиқ-овқат ва ноозиқ-овқат маҳсулотлари етарли эмаслиги, кўпчилик ҳолатларда мазкур маҳсулотларнинг йўқлиги, борлари ҳам жуда оз миқдордалиги аниқланди. «Ўзбекистон» савдо бирлашмасига қарашли дўконларда аҳоли эҳтиёжи учун зарур бўлган озиқ-овқат маҳсулотларидан ўсимлик ёғи, шакар, чой ва гугурт йўқлиги аниқланган.

Нурота туман «Чашма» савдо ҳиссадорлик жамиятига қарашли дўконларда ҳам ушбу маҳсулотларнинг нима сабабдан йўқлигини аниқлаш мақсадида текшириш ўтказилганда ош тузи, гугурт ва макаронга фонд ажратилмагани, ажратилган фондлар эса тўлиқ олинмагани маълум бўлди. Қачонки ажратилган фондлар тўлиқ олинмас экан, аҳолини 8 хил турдаги моллар билан тўлиқ таъминлаб бўлмайди. Жамият раҳбариятидан фондлар тўлиқ олинмаганининг сабаби сўралганда, жамият иқтисоди, яъни пул маблағи етишмаслигини рўкач қилди.

Хуллас, Навоий вилоят матлуботчилар ҳиссадорлик жамияти томонидан Нурота савдо ҳиссадорлик жамиятига 8 хил турдаги молларга тўлиқ фондлар ажратилмаган, ажратилган фондлар эса тўлиқ олинмаган. «Ғозғон» савдо бирлашмасига қарашли 2, 3, 7-сонли аралаш моллар дўконлари текширилганда озиқ ва ноозиқ-овқат маҳсулотларидан ун, шакар, ўсимлик ёғи, хўжалик совуни, туз маҳсулотлари йўқлиги аниқланиб, дўкон мудирлари ва савдо бирлашмаси раисига нисбатан маъмурий жавобгарлик тўғрисида баённома тўлдирилиб, улар жаримага тортилдилар.

«Қизилча» ишчилар савдо ширкатига қарашли бир неча дўконлар текширилганда ҳам зарур озиқ-овқат маҳсулотлари умуман йўқлиги аниқланди. Савдо ширкати раиси ва дўкон мудирларини маъмурий жавобгарликка тортиш тўғрисида баённома тўлдирилиб, жаримага тортилди.

Қизилтепа туманида 8 турдаги маҳсулотлар билан савдо қилувчи 6 та савдо дўконларида ўтказилган текширишларнинг барчасида ушбу қарор талаблари бажарилмаётгани аниқланди.

Қизилтепа савдо ҳиссадорлик жамиятига қарашли 13-сон савдо дўконида, «Машҳура-94» фирмасига қарашли 2-сонли дўконда, Таъминот ҳиссадорлик жамиятига қарашли 5-сон дўконда, «Турон» матлубот жамиятига қарашли 18-сон савдо дўконида ҳам юқоридагидай аҳволга дуч келинди. Ўтказилган текширишларда айрим дўконлар расталарида фақат намойиш учун маҳсулотлардан намуналар қўйилгани, заҳирада ҳеч вақти йўқлиги маълум бўлди.

Хатирчи тумани бўйича ўтказилган текширишларда 10 ҳолатда ушбу қарор талаблари бузилганлиги аниқланди. Жумладан, Янгирабод ҳиссадорлик жамиятига қарашли 4-сон дўконида шакар, чой, хўжалик совуни ва ўсимлик мойи, Янгиобод ҳиссадорлик жамиятига қарашли 20-сон дўконда шакар ва ўсимлик мойи йўқлиги ва ушбу жамиятга қарашли 29-сон дўконда чой ва шакар йўқлиги аниқланди. Ушбу жамият 8 турдаги озиқ-овқат маҳсулотлари билан аҳолини таъминлаш учун 10 миллион 485 минг сўм миқдорида 45 фоизли кредит олган. Ушбу маблағларни сарфланиши текширилганда, олинган кредитлардан 320 минг сўм «Сармиш» ароқ заводига ароқ олиш учун 100 минг сўмни Самарқанд «Культовар» ҳиссадорлик жамиятига ўқув қуроллари олиш учун нотўғри кўчирилгани аниқланди. Агар ушбу маблағлар мақсадга мувофиқ ишлатилганда олинмасдан қолган фондлар бир қисми олиниб, аҳолининг эҳтиёжи таъминланган бўлар эди. Навоий вилояти давлат солиқ бошқармаси ва унинг ҳудудий бўлимлари томонидан ушбу савдо корхоналарига текширишлар натижаси бўйича мунтазам маълумотлар киритилишига қарамасдан, ижобий ўзгаришларга эришилмаяпти. Вилоят «Матлуботсавдо» ҳиссадорлик жамияти бошқаруви ва унинг жойлардаги корхона раҳбарлари, хусусий фирма тадбиркорлари томонидан назорат кучайтирилиб, аҳолини 8 турдаги маҳсулотлар билан таъминлашга ижобий ёндошилганда вилоятимиз аҳолисининг эҳтиёжи қондирилган бўлар эди.

Рашид АСЛОНОВ,
«Инсон ва қонун» мухбири

Жавобталаб мактублар

МАСЪУЛИЯТ

(Давоми. Боши 1-бетда)

Республикамиз Президенти ҳар бир киши, ҳар бир оила, айниқса ногиронлар, нафақадорлар, оналик ва болаликни ижтимоий ҳимоялашга алоҳида эътибор қаратмоқдаки, булар — 1997 йилни «Инсон манфаатлари йили», 1998 йилни «Оила йили», 1999 йилни «Аёллар йили» деб эълон қилинишида буткул ўз аксини топмоқда. Аммо, жойларда айрим мансабдор шахсларнинг тўрачилиги, мансабпараст, таъмагир ва масъулиятсизлиги оқибатида жойида ҳал бўладиган оддий муаммолар республика миқёсига кўтарилмоқда. Бу — ана шу жойларда тартиб-интизомнинг бўшашиб кетганлигида, одамларнинг шикоят ва аризаларига, қолаверса, инсон тақдирига панжа орасидан қараётганликларидан далолат эмасми?

«Мен Зулфия Дарменбоева иккинчи гуруҳ ногирониман, 1 нафар фарзандим бор. Қорақалпоғистон Республикаси Қўнғирот шаҳар Олтинкўл посёлкасидаги Қипчоқ кўчаси 181-уйда яшайман. Инсон дунёга не-не умидлар билан келади, олам-олам орзулар билан турмуш қуради. Мол оласи ташида, одам оласи ичида деганлари рост экан. 1992 йил Ортиқов Алибек Жарилкогановичга катта умидлар билан турмушга чиққан эдим. 1996 йил 27 ноябрда ўғил кўрдик. Аммо турмуш ўртоғим 1997 йил бошқа бир аёлга уйланиб, мени қон қақшатиб ташлаб кетди. Мени хўрлаганига чидайман, чунки ногиронлигим балки айбимдир. Бироқ ўзининг пушти камаридан бўлган фарзанди Жамбилдан ҳам юз ўгирадими? Ота бўлиб мана уч йилдирки, бир тийин ҳам алимент тўлагани йўқ.

Мен шу масалада бормаган идорам қолмади. А.Ортиқов Қўнғирот туманидаги «Уст-юрт» хўжалигида кассир бўлиб ишлайди...»

Ажабо, тошбағирлик шунчаликми?! Ота бўлиш осон, бироқ оталик қилиш қийин. Худо оталик ва оналикни қурт-қумурскадан тортиб ҳайвоноту жонзотларгача инъом этган. Аммо инсон инсон-ку!

Зулфия Дарменбоева ўз мактубида қайси идорага мурожаат қилганини аниқ кўрсатмабди. Бироқ, у яшаб турган Олтинкўл посёлкаси маҳалла қўмитаси, шаҳар суди, шаҳар ижтимоий таъминот бўлими, шаҳар хотин-қизлар билан ишлаш қўмитаси раҳбарлари наҳот бир ногирон аёлнинг мушкулини осон қилишга имкон топмадилар.

«Мавжуд оқибатсизлик, меҳр-муруввацизлик, Аёллар йилида аёлларга нисбатан юзаки ва паст назар билан қараётган кимсаларнинг, Шофиркон тумани ҳуқуқни ҳимоя қилиш органлари ходимларининг қонунни айланиб ўтишга уринишлари, турмуш ўртоғим ва унинг ота-оналари ўтказаётган азоб-уқубатлар туфайли мазкур хатни ёзишга мажбур бўлдим, — дейилади Бухоро вилояти Шофиркон туманидаги «Маданият» жамоа хўжалигининг Арабхона қишлоғида яшовчи оддий ўқитувчи Назира Холова йўллаган шикоят хатида. — ***1986 йил Ҳаёт Муҳаммадиевга турмушга чиқдим. Бир фарзанд кўрдим, умри қисқа экан. Шу орада турмуш ўртоғим ҳарбий хизматга кетди. Юз ёшли бувим, 65 ёшлардан ошган Саломат аямни оқ ювиб, оқ тараб ўтирдим. Турмуш ўртоғим йўқлигини билдирмай, топганимни баҳам кўрдим. Аммо меҳнатларим зое кетди. Ўн уч йиллик турмушим давомида орттирганим туҳмат, иғво, давосиз дардлар бўлди. Улар ҳарбий хизматдан келибоқ, ишга жойлашдилар. Қийинчиликлар ортда қолгандай бўлди. Аммо кўп ўтмай, турмуш ўртоғим ишсизлар қаторига ихтиёрий қўшилдилар. Аёл бошим билан елиб-югуриб, бола-чақам, оилам деб топганимни шу хонадонга тортқиладим. Уйимиз ёнида тижорат дўкони очдим. Ўқитувчининг маоши нима бўларди. Қариндош-уруғ, таниш-билишларимдан қарз-ҳавола кўтариб, тижоратни жонлантириб олдим. Энди оғзим ошга етди деганда, қайнона-қайнотам, турмуш ўртоғим ва унинг амалдор қариндош-уруғлари оғзи-бурнимни қон этдилар.***

1998 йил 6 мартда турмуш ўртоғим Ҳаёт Муҳаммадиев уйдан чиқиб кетди. 17 мартда ажралиш учун судга ариза берибди. Шу куни тоғаси, отаси, онаси, хуллас кўпчилик бўлиб келиб, уйдаги мавжуд мол-мулкни зўравонлик билан олиб кетишди. Бир ўзим болаларим билан қон йиғлаб қолавердим. Кўп ўтмай, уй-жойни бўшатиш, мени кўчага ҳайдаш муаммосини кўтардилар. Мен уйдан чиқмадим. Шу ўтган ўн уч йил давомида мактабда узлуксиз ишлаб, ойлик маошим ҳисобига оила тебратдим. Топган 953 минг 330 сўм даромадимни ва тўққиз йил иккинчи ногирон қизимнинг нафақа пулларини шу хонадонга сарфлаганман. Турмуш ўртоғим шу ўн уч йил мобайнида бор-йўғи уч-уч ярим йилгина ишлаган, ахир. Буларни исботлайдиган етарли далилларим бор. Қисқаси шу уй-жой орқасидан чиққан можаро туфайли мен жабрдийда туҳматга қолиб айбдор бўлиб ўтирибман. Туманимиздаги ҳуқуқни ҳимоя қилиш идоралари фақат пулдорлар тарафини олиб, қонунни айланиб ўтишга интилмоқдалар. Умидим вилоят прокуратураси, суди ҳамда «Инсон ва қонун» рўзномасидан».

Назира Холованинг етти варақли шикоят хатидан бир қисмини келтирдик, холос. Унда кўтарилган масалалар, албатта Бухоро вилоят прокуратураси томонидан ҳар тарафлама адолатли ўрганиб чиқилади деб умид қиламиз.

Шу йил газетамизнинг 23 феврал 8-сонида босилган **«Уйим ҳам, ўзим ҳам қаридик»** сарлавҳали мақола мухлисларимиз ёдида бўлса керак. Мазкур мақолада 101 ёшли онахон Санам момо Бойбачаеванинг изтироблари битилган эди. Унда кўтарилган масалаларни атрофлича ўрганиб, жўяли тўхтамга келинар, деган умидда Деҳқонобод тумани ҳокимиятидан, туман прокуратураси, ижтимоий таъминот бўлими, туман Халқ банки раҳбариятидан аниқ жавоб кутган эдик.

Афсуски, ундай бўлмади. Мазкур мақолага фақат **Деҳқонобод туман ҳокимининг ўринбосари Э.МАҲСУМОВ** имзоси билан қуйидаги ажабтовур жавоб келди. Қуйида шу жавобни айнан келтирамиз. Уни диққат билан ўқиб чиқинг, 101 ёшли онахонга туман ҳокимиятида қандай эътибор қаратилганлигининг шоҳиди бўласиз.

«Рўзномада чоп этилган «Ўзим ҳам, уйим ҳам қаридик» сарлавҳали мақола юзасидан қуйидаги маълум қиламиз:

Рўзнома таҳририяти таъкидлаб ўтганидек, ҳақиқатан ҳам бугунги кунда 100 ёшдан ошган онахону отахонлар билан фахрланиш, уларни ҳар томонлама ижтимоий қўллаб-қувватлаш ҳар биримизнинг инсоний бурчимиздир (Қандай яхши-я). Шу боисдан Бошчорбоғ жамоа ширкат хўжалигида яшовчи Санам момо Бойбачаева олдин туман ҳокимлигига ёрдам сўраб мурожаат қилмаган бўлсада, (эътибор беринг) хатда кўрсатилган фактлар юзасидан текшириш ўтказилди.

Санам момо Чилгаз маҳалла фуқаролар йиғини ҳудудида невараси Менглиев Раҳимқул билан бирга яшайди. Кенжа ўғли Келдиёр Менглиев ҳам шу ерда алоҳида хўжалик бўлиб, шиферланган уйда истиқомат қилади (ҳар қалай бу шиферни ҳокимлик бермаган бўлса керак) Маҳалла фуқаролари йиғини ҳамда фарзандларига уйни имкон қадар таъмирлаб беришга кўмаклашиш лозимлиги тушунтирилди (буни қаранг! Кўмаклашиш лозимлиги тушунтирилибди).

Санам момо ўз хатида Халқ банки филиалига омонатга қўйган пулимни ҳам беришмаяпти дея эътироз билдирган. Ҳолбуки, текширишда шу нарса маълум бўлдики, Халқ банки бўлимида С.Бойбачаева номида ҳеч қандай омонат йўқлиги аниқланди. Фақат унинг набираси Менглиев Раҳимқул номига 1993-94 йилларда жами 139 минг 475 сўм купон пули қўйилган бўлиб, бу Ўзбекистоннинг миллий пули жорий этилганидан кейин ҳозирги кунда йиллик фоизлар билан қўшиб ҳисобланганда, 323 сўм 19 тийинни ташкил этади. Бу пулни олиш учун хоҳлаган пайтда мурожаат қилишлиги айтилди (қандай яхши-я).

Хатда кўрсатилган Ойбаланд Норқобилова деган аёл аслида келини бўлиб, фарзандлари учун нафақа сўраб мурожаат қилган. Лекин даромади ҳар бир жон бошига ойига 950 сўм ўрнига, ўртача 1629 сўмдан тўғри келганлиги туфайли, комиссия томонидан нафақа тайинлаш рад этилган. Моддий ёрдам учун мурожаат қилмаганлиги туфайли ҳужжатларни топшириш ва С.Бойбачаевага моддий ёрдам ажратиш маҳалла фуқаролар йиғини раисига топширилди (дуруст).

Деҳқонобод тумани ҳокими ўринбосари Э.МАҲСУМОВ»

Муҳтарам газетхон! Туман ҳокими ўринбосари йўллаган жавоб билан танишдингиз. Хўш, сиз қониқдингизми? Бундай жавоб бизни ҳам қониқтирмади. Санам момо чакка ўтиб ётган томини ёпиб олиш учун қарзга бўлса ҳам бир бутун туман ҳокимлигидан бор-йўғи 100 дона шифер сўраган, холос. Турли-туман тадбирлар учун миллион-миллион сўм сарфу харажат қилинаётган дорилломон кунларда 100 дона шифер нима деган гап. Яна қарзга-я! Эссиз...

Хуллас, Деҳқонобод ҳокимияти, туман ижтимоий таъминот бўлими, туман Халқ банки бўлими раҳбарияти **«Уйим ҳам, ўзим ҳам қаридик»** танқидий мақолани ва унга ёзилган таҳририят мулоҳазасини яна бир карра қунт билан ўқиб чиқадилар ва тайинли бир жавоб йўллайдилар деб умид билдирамиз.

Биз газетамиз почтасига келаётган юзлаб хатлар орасидан бор-йўғи тўрттасини танлаб олдик. Мактуб муаллифлари ҳам фақат аёллар! Ушбу мактублар Аёллар йилида жойларда аёлларга, уларнинг ҳақ-ҳуқуқига қандай эътибор қаратилаётганини кўрсатмайдими?

Республикамиз Президенти И.А.Каримов Олий Мажлиснинг XIV сессиясидаги маърузасида **«... аёллар меҳнатини енгиллаштириш, айниқса уларнинг турмуш шароитини яхшилаш ҳақида жиддий ўйлаб кўриш ва керакли тадбирларни амалга ошириш даркор»**лигини алоҳида уқтириб ўтдилар.

Бинобарин, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1999 йил 18 февралдаги 73-сонли «Оилада, давлат ва жамият қурилишида аёлларнинг ролини кучайтириш, уларнинг ҳуқуқий, ижтимоий, иқтисодий ва маънавий манфаатларини ҳимоя қилиш тизимини такомиллаштириш юзасидан 1999 йил учун чора-тадбирлар Давлат дастури тўғрисида»ги қарорини бажариш юзасидан тегишли вазирликлар, ҳокимликлар ва бошқа тизимлар зарур чора-тадбирлар дастурини ишлаб чиқишган.

Мақоламизда номлари зикр этилган опа-сингилларимизнинг дардли хатларига Сурхондарё, Қорақалпоғистон автоном Республикаси, Бухоро ва Қашқадарё вилоятларининг тегишли идоралар йўллаган бу жавоблар Аёллар йили муносабати билан қабул қилинган Давлат дастури тадбирлари жойларда қандай бажарилаётганлигидан аниқ гувоҳлик беради.

Саҳобиддин СИРОЖИДДИНОВ,
«Инсон ва қонун» махсус мухбири

Ғаройиб қонунлар

МАШИНАДА «СЕВИШГАН»ЛАРНИ ҲЕЧ КИМ КЎРМАСИН!

Италияда жуда қизиқ қонун қабул қилинган. Унга кўра автомобил ичида «севишиш» ошкор бўлиб қолса, жуда катта миқдорда жарима солиниши акс этган. «Устаси фаранг»лар эса буни ҳам четлаб ўтиш йўлини топишибди: ойнаси қорайтирилган ёки қалин парда тортилган автомобиль ичида «севишиб» бошлашибди. Бундай ҳолда қонун ожизлик қилар экан.

Гиёвандлик — ёмон иллат

«ТЕГИРМОНДАН ГАРДСИЗ ЧИҚМАС» ДЕГАНЛАРИДЕК...

(Давоми. Боши 1-бетда)

- Ҳуқуқни муҳофаза этувчи идораларнинг гиёвандликка қарши кураш тадбирлари ҳақида сўзласангиз.

- Ёмонлик билан яхшилик доимо ҳамроҳ бўлган. Бугунги мустақиллик ҳаётимизга илашиб келаётган гиёвандлик кўплаб жиноятлар содир этишга сабаб бўлаётганлиги ҳам сир эмас. Кўкнор айтар экан: «Мен минг дардга давоман, ўзимга қолганда бедавоман» деб. Гиёвандлик билан шуғулланиш бир тегирмон бўлса, унга оралаган киши гардсиз чиқмайди. Демоқчиманки, шундай тўдага у ёки бу сабаб билан аралашиб қолган кимса ўзига бир доғ юқтириб чиқиши турган гап.

Туманимиз Ҳисор тоғлари давом этган Тожикистон, бу ёғи Кўҳитанг тоғларидаги дара ва сойлар орқали Туркманистон билан чегарадош. Туман маъмурий органларининг биргаликда 2000 йилгача амалга ошириш лозим бўлган тадбирлари ишлаб чиқилиб, гиёвандликка қарши кураш ана шу асосида амалга оширилмоқда. «Қорадори», «Тозалаш тадбири» каби амалий чоралар асосида шу йилнинг ўзида 5 нафар «наркобизнесчи» устидан жиноят иши қўзғатилиб, улар тегишли жазога тортилдилар.

Хусусан, Дарбанд ДАН постида тожикистонлик Эркин Амруллаев деган кимса 7 кг. «гашиш» моддасини туман чегарасидан ўтказиб кетаётган пайтда қўлга олинди. Ёки Музробод туманилик Фарҳод Алимов 1 кг. «опий», қаршилик Рустам Номозов ва Тўлқин Аҳмедовлар 5 кг, тожикистонлик Нозигул Ашурова, самарқандлик Фарида Рауповалар кўп миқдордаги «оқ ажал» уруғини чегарамиздан олиб ўтишга уринган пайтда қўлга олиндилар ва улар жиноий жавобгарликка тортилиб, суд ҳукми билан тегишли жазоларини олдилар.

- Самижон Нурматович, гиёвандлик билан шуғулланаётганлар орасида ёшлар бор, нега шундай?

- Лўлининг чирмандаси ёрилса, гардиши маймунга ўйинчоқ бўларкан. Вилоятимиздан ўтувчи транспорт ҳаракати йўллари тоғларнинг хилват гўшаларидаги ёлғизоёқ сўқмоқлар билан кесишиб кетиши ўз таъсирини ўтказмасдан қолмайди. Ёмон йўлдан юрган туя барибир чўкади. Бинобарин чўккалаш пайтида атрофга чанг тарқатади. Олиб борилган тадбирларимиз давомида туман фуқаролари томонидан 2 та гиёванд моддаларини ўтказиб сотиш, 2 та сақлаш, 3 та етиштириш ҳолатлари аниқланди.

Ана шундай жиноятларни содир этганларнинг ўртача ёши 25-30 ни ташкил этади. Сабаб - фойдали меҳнат билан шуғулланмаслик. Гиёвандликка мубтало бўлган тўдаларга аралашиб қолиш, маҳалла аҳли нигоҳидан панароқ, хилватроқ гўшада ҳаёт кечиришга олиб келади. Дарҳақиқат, гиёванд моддаларини истеъмол қилувчилар одамлардан панароқ, гапу гаштакларга аралашмасдан одамови бўлиб ҳаёт кечиришади. Аммо ярамас ўтдан ярамас тутун чиқади, деганидек... бу ишга бир бор қўл урган кимса асосан ёшлар, қайтиб чиқиб кетиши қийин бўлади. Охири эса...Сайроб қишлоғилик Икром Норов 29 ёшида ҳам ҳеч қаерда ишламасдан ота-онаси қарамоғида яшаб, гиёвандлик моддаларини сақлаш ва сотиш билан шуғулланган. Ёки 1966 йилда туғилган, фойдали меҳнат билан шуғулланмаган Саттор Қурбонов, Газа маҳалласида истиқомат қилган 33 ёшли Убайдулло Бобоев, эндигина 24 баҳорни кўрган Наврўз маҳалласилик Акмал Жалилов, Азамат Қозиев ва бошқалар ана шундайлардандир. Шу сабабли ҳам биз асосий эътиборни ёшлар ўртасидаги вазиятга қаратамиз.

- Туманимиз баланд тоғлар орасида жойлашган, унинг хилват гўшаларида наша, кўкнор экиш, уни етиштириш учун табиий қулайлик мавжудлиги сир эмас. Демак...

- Тушундим. «Қорадори» амалий тадбири ўтказиш жараёнида «Дарбанд» жамоа хўжалигилик Абдурашид Жумақулов ўз ҳовлисида наша уруғини экиб кўкартирганлиги, Сайроб қишлоғилик Кенжа Раҳмонов шундай «қулай» жойда гиёванд моддаларини экиб етиштираётганлиги аниқланди. Ёки Дуғоба тоғ қишлоғи ҳудудида кўплаб «наша» ўсимлиги ўстирилаётганлиги аниқланиб, тезкор гуруҳ томонидан йўқ қилинди. Бу йилги тадбирларимизда ҳам тоғ ҳудудларидаги гўшалар алоҳида ҳисобга олинган. Бунинг учун туман ўрмон хўжалигининг егирлари (қўриқчилари), ўрмон қоровуллари алоҳида огоҳлантирилди. Ички ишлар бўлими ходимларига якка тартибда кўрсатма ва қўлланмалар бериб борилмоқда.

- «Инсон ва қонун» газетаси муштарийларига тилакларингиз?

- Шахсан ўзим бу газетани мунтазам ўқиб бораман. Унинг саҳифаларида бизнинг фаолиятимизга доир чоп этилаётган ҳар бир мақола, суҳбат, матндан нусха кўчирилиб, прокуратура кираверишзалидаги махсус кўргазмада илиб қўйилади. Бу эса бу ерга бирор бир юмуш билан келган кишиларнинг назаридан четда қолмайди. Умуман, республикамизда шундай ҳуқуқий таянч бўлувчи газета борлиги билан муштарийларни табрикласа арзийди.

Суҳбатдош:
Собир ЁДИКОВ,
журналист

ТАВБАСИГА ТАЯНМАГАНЛАР

Косон туманидаги «Марҳабо» очиқ ҳиссадорлик жамиятига қарашли «Марҳабо» универмагига кирган солиқчилар озиқ-овқат бўлимини текширганларида пештахталардаги 158 дона «Русская», «Қизил хўраки», «Баян ширей» каби спиртли ичимликларига муддати аллақачонлар ўтиб кетган акциз маркалари ёпиштирилган эди.

Қонунга кўра барча спиртли ичимликлар давлат фойдасига мусодара этилиб, ҳиссадорлик жамияти раиси А.Умидов 6600 сўм жаримага тортилди.

Туман савдо дўконлари ва шаҳобчаларида биргина шу йил феврал ойи давомида ўтказилган 17 та текширишнинг 15 тасида қонунбузарлик аломатларига дуч келинди. 15 нафар жавобгар шахсдан 63200 сўм жарима ундирилди. Уларнинг айримлари устидан жиноят иши қўзғатилди.

ҲАМ ЭНИДАН, БЎЙИДАН

Вилоят «Савдоқурилишмажмуа» ҳиссадорлик жамиятига қарашли 4-сон дўконда М.Хўжанова сотувчилик қилади. Унинг очиқ чеҳра, хушмуомала, чаққонлигига эътирозимиз йўқ. Аммо юлғичликда ҳам унга тенг келадигани топилмаса керак.

Дўконга кирган Қарши туманидаги Парғуза қишлоғида истиқомат қилувчи харидор Б.Қодиров сотувчи кўзига анчагина юмшоқ, мўмин бўлиб кўринди. Унга 16 дона «Ўзбекистон» виносини бериб, пулини чаққонлик билан санаб олди. Айни вақтда дўконга кириб келган солиқчилар олинган ичимликларни қайта ҳисоб-китоб қилишганда сотувчи харидор ҳақига 940 сўм хиёнат қилганлиги аниқланди.

Солиқчилар савдодан тушган нақд пулларнинг назорат касса машинасидан ўтказилишини ҳам кўздан кечирдилар. 5603 сўм пул қайд қилинмаганлиги маълум бўлди.

Қ.ЭГАМБЕРДИЕВ,
Қашқадарё вилояти

Жанглар суронини хотирлаб…

Ижтимоий ҳаёт

БАҒРИ КЕНГГА - КЕНГ ДУНЁ

Инсоннинг инсонга яхшилиги бир эзгулик саналса, давлатнинг одамларга ғамхўрлиги минг эзгуликдир. Мухбиримизнинг Хоразм вилоятида фаолият кўрсатаётган 93-сон махсус мактаб-интернат директори Собиржон Матназаров билан суҳбати ана шу хусусда.

- Муносиб тарбия ва парвариш ҳар бир ота-онанинг, шунингдек, давлатнинг ҳам фарзандлар олдидаги бурчидир. Айрим тоифа фарзандлар ҳам борки, уларга тарбия ва парваришнинг ўзигина кифоя эмас. Ногирон туғилган, айрим тасодифлар, хасталиклар оқибатида ногиронликка мубтало бўлиб қолган болалар ҳам бор. Уларнинг тарбияси, парвариши алоҳида эътиборни талаб этса керак?

- Яқин ўтмишда унда етим-есирлар, ногирон фарзандлар таълим-тарбия оладиган муассасалар тугул шундай болаларнинг борлиги ҳақида ҳам қўрқаписа гапирардик. Жамиятда бировларнинг парваришига муҳтож болаларнинг мавжудлигини ошкор этиш тузумга тош отиш ҳисобланарди. Хуллас, собиқ иттифоқ даврининг ногирон ва хаста болалар муассасалари ўша кезлар мисоли «ҳарбий сир» сингари оммадан пинҳона тутилгани аниқ.

Янгиланган жамиятимизнинг инсонпарварлигини одамлар давлатимизнинг илк қадамлари ғамхўрлик ва меҳр-оқибат тадбирлари томон ташланганида кўрдилар.

Муболағасиз айтиш мумкинки, истиқлол руҳи билан йўғрилган жамиятимизда давлатимиз раҳнамолик қилаётган эзгу ишларга халқимиз ҳам бажонидил киришмоқда. Ногирон ва хаста фарзандлар олдидаги қарзимиз ва бурчимиз қандай адо этилаётганини шундан ҳам билса бўлади.

- Фикрларингизни ўзингиз раҳбарлик қилаётган мактаб-интернат фаолияти билан боғлаб давом эттирсангиз...

- Мактабимизда асосан суяк-бўғин хасталиклари билан сурункали оғриган бемор болалар таълим-тарбия олишади. Гарчи мактаб ташкил этилганига салкам 30 йил бўлган эса-да, ўз биномизга 1993 йили эга бўлдик. Унда болаларнинг намунали ўқиши ва шифо топиши учун барча шароит муҳайё. 300 нафарга яқин бола бир вақтнинг ўзида ҳам даволаниб, ҳам муолажа дастурини ўтайди. Давлатимиз 40 нафардан ортиқ муаллим-мураббийлар,15 дан зиёд тиббиёт ходимларига маош тайинлаб, уларни бемор ва ногирон болалар таълим-тарбиясига сафарбар этган. Интернатимизда озиқ-овқат ёки дори-дармон таъминотида бирон-бир узилиш ёки тақчиллик бўлгани йўқ. Муҳими, ота-оналар болаларининг озиқ-овқати, кийими ва дори-дармони учун сарф-ҳаражат қилишмайди. Ҳаммаси давлат ҳисобидан.

- Қилинаётган ана шу сарф-харажатлар, саъй-ҳаракатларнинг натижалари ҳақида фикрингиз қандай?

- Даргоҳимизга шифо истаб келаётганларнинг аксариятини сурункали суяк касалликлари ёки бир умрлик оғир дардга чалинган мурғак болалар ташкил этади. Ҳар йили ўртача 80-100 нафар боланинг соғлигини тиклаб, жонажон мактаби ва ота-оналари бағрига қайтаришга муваффақ бўлаяпмиз. Бу кўзлаган режаларимизга мос . Бироқ айрим туғма ва ўтказиб юборилган хасталикларни буткул даволашнинг иложи йўқ. Лекин бундайлар сони оз - даволанаётган ва тарбияланаётганларнинг атиги 3-5 фоизини ташкил этади.

Йўлбошчимиз И.Каримов соғлом ва баркамол авлод юрт бойлиги, жамият қудрати эканини кўп таъкидлаб айтадилар. Ёш авлод учун қилинаётган ғамхўрликлар замирида ана шу теран ғоя ётади. Муассасамиз фаолиятига келганда унинг ташкил этилишини минтақада шу хил хасталикларнинг кўпайиши билан изоҳлаган бўлардик. Хасталикларнинг кўпайишига эса мавжуд экологик шароит сабаб. Инсон организми учун зарарли тузлар миқдорининг кўпайиши, айни пайтда айрим ҳаётий элементларнинг етишмаслиги суяк-бўғин хасталикларининг ортишига олиб келади.

Сирасини айтганда, бундай касалликларнинг кўпайишида ота-оналар, айрим ҳолларда эса шифокорларнинг ҳам айби бор.

Шундай ҳоллар ҳам борки, кўпгина мижозларимиз даргоҳимиздан бинойидай соғайиб чиқишади. Бироқ орадан маълум муддат ўтгач, ҳузуримизга яна мадад сўраб келишади. Хўш, касалликнинг қайта хуружига нима сабаб? Эътиборсизлик, болани парваришлаш ва овқатлантириш қоидаларининг қўпол бузилиши.

- Ота-оналар, маҳаллий идора ва ташкилотларнинг ҳомийлик ёрдамини ҳам олиб турсанглар керак?

- Шу пайтгача моддий жиҳатдан кўп бора қўллаб-қувватлаган, саховатини дариғ тутмаётган урганчлик Зариф Дўстчонов, хусусий корхона раҳбари Очилди Матёқубов, қўшкўпирлик Раҳимбой Абдуллаев сингари ота-оналар, шунингдек, «Урганч қурилиш материаллари заводи», «Шароб» ҳиссадорлик жамиятлари, халқаро «Экосан» жамғармасининг вилоят бўлими, Урганч шаҳар хотин-қизлар қўмитаси, вилоят халқ таълими ва соғлиқни сақлаш бошқармалари, Урганч шаҳридаги 1-сон болалар поликиникаси жамоалари номидан самимий ташаккуримизни изҳор этамиз. Айни пайтда муассасамиз хайрия-саховат тадбирларига эҳтиёж сезиб туради. Башарти, имкон топсак, интернатимиз учун спорт зали, қўшимча спорт анжомлари, юмшоқ ва ўриндиқли мебеллар харид қилиш ниятимиз ҳам йўқ эмас.

Ўзбек - бағри кенг халқ. Бағри кенгга эса - кенг дунё. Истиқлол ва истиқбол йўлидаги орзу-умидларимиз, саъй-ҳаракатларимиз рўёбига халқимизнинг эзгу инсоний фазилатлари куч-қувват ва қудрат бағишлаётганига эса имонимиз комил.

Суҳбатдош:
Абдулла СОБИРОВ,
«Инсон ва қонун» мухбири

Ҳуқуқ соҳаси аёллари

СУДЬЯ ТУРСУНОВА

Қашқадарё воҳасининг исми жисмига монанд қизларидан бири - Қарши шаҳар судининг раисаси Муҳтарамхон Турсуновадир.

Аёллик назокатини судьялик қатъияти билан муштарак этган бу инсон 1949 йил 5 майида таваллуд топган. Ўз номи билан баҳор аёли, исми Муҳтарама - меҳнати билан эл орасида муҳтарам... бугун ярим асрлик умр дафтарини варақлаяпти.

Ҳа, мақсадлар ва ютуқлар, орзулар ва машаққатлар, топиш ва йўқотишлар, шодлик ва ташвишлар, хуллас, барчаси бошдан ўтибди, баъзилари ҳамроҳ, айримлари ҳали олдинда.

Муҳтарамхон адолат йўлида хизмат қилишга бел боғлаганида жамалак сочларига лента тақиб, Қарши кўчаларида чопқиллаб юрган жажжи қизалоқ эди. Мактабни аъло баҳолар билан тугатди. Сўнг 1972 йилда Олий ҳуқуқшунослик дипломини олди.

Меҳнат фаолиятини шу йили адвокатликдан бошлаган Муҳтарамхон, 5 йилдан сўнг Қашқадарё вилоят адлия бўлимида иш бошлади, сал ўтмай бўлим бошлиғи ўринбосари даражасига кўтарилди. 2 йилдан сўнг Соҳибқирон бобомиз юрти Шаҳрисабздек шаҳри азимга судья бўлди. 1982-84 йилларда мазкур туман судига раисалик қилди. Сўнг вилоят адлия бўлимини икки йил бошқарди. Ҳокимият идораларида ҳам маълум муддат ишлади. 1990 йилда Косон тумани, 1994 йилдан Қарши шаҳри судига раисаликка лойиқ кўрилди.

М.Турсунова ишончларни шараф билан оқлади. Адолатпарвар, яхши ташкилотчи, камтарин, тўғри сўз, масъулият ҳиссини ҳамроҳ қилган, ўз билими ва малакасини мунтазам ошириб борувчи каби тавсифларни «эгаллади».

Биримизга дўст, бошқамизга опа, яна биримизга сингил, болаларга она, қарияларга қиз бўлиб келаётган Муҳтарамхон Турсунова ярим асрлик умрининг 27 йилини инсонлар дарди-ҳасрати билан яшашга сарфлаб, адолат ва қонунни ҳамроҳ қилиб келди.

Юбиляримизнинг ечилмаган «тугун»лари кўп. Куч-ғайрати эса улардан ҳам... Бу ўзбекнинг алп аёли, фидойи ҳуқуқшуноси Муҳтарамхоннинг 5 май куни яқинлари, дўстлари, ҳамкасблари қуршовида бўлиши табиий. Унда айтилажак сўзлар, самимий ниятлар, оқибатли тилаклардан қувват олиб, олдиндаги бир асрлик довонни забт этишга киришади деб... қудратли Яратган Эгамдан тилаб қоламиз.

Ўтган умр муборак, Муҳтарамхон!

Дўстлар, ҳамкасблар

Лаҳза

ТАНИЙДИ БУТУН ЖАҲОН

Мол-мулк кетидан қувиб
овора бўлма, инсон,
Бойликлар қўл киридир,
ўтади уён-буён.
Ақли расо кишилар
унга эътибор бермас,
Сабаб чиқиб бир пасда
йўқ бўлар у ногаҳон.

Кимки, илмни севса,
камолга етмай қолмас,
Илмнинг мингидан
бири ҳам бўлмас ёмон.

Миллионлаб бойларни
кўплар танимас, Тўра,
Бир ҳақиқий олимни
танийди бутун жаҳон.

ОНА

Қайдан олдинг тенги
йўқ меҳр-оташни, она,
Қайдан олдинг мустаҳкам чидам-бардошни,
она.

Ишонмайсан ҳеч кимга азиз фарзандларингни,
Ўзинг бердинг мендаги
гўзал кўз-қошни, она.

Ювош бўлар ваҳшийлар
рўпарангда тиз чўкиб,
Оҳ-фарёдинг эритар
ҳарсанг ва тошни, она.

Битта қўлинг дунёни,
бири бешик тебратар,
Тўра ғазалда мақтар
сендай наққошни, она.

Тўра ЖУМАН,
Иккинчи жаҳон уруши қатнашчиси

Ўлган кишиларни сўкмангиз, чунки улар ўзларининг келажаклари учун ҳозирланган нарсаларга эришдилар.

Ҳадисдан

Ақл ақлдан қувват олади

ГАЗЕТАНГИЗНИ СЕВИБ ҚОЛДИК

Газетанинг бу сони ҳам зўр чиқибди-да!

Газетамизнинг шу йил 6 март сонида Қизилтепа туман ФҲДЁ ходимаси Стэлла Акромованинг «Аёлларни асрайлик» сарлавҳали мақоласи эълон қилинган эди. Унда аёл зиммасидаги масъулиятлар сероблиги ҳақида сўз юритилиб, муаллиф аёлларни асраб-авайлашга даъват этган. Мақолага ёзилган «байрам луқмаси»да эса... эркакларни ҳам назар-эътибордан четда қолдирмасликка тилак билдирилганди. Хуллас, ушбу чиқиш газетхонларда қизғин муносабат уйғотди. Хусусан, яқинда С.Акромова таҳририятимизга миннатдорчилик мактубини йўллаб, жумладан, шундай ёзади:

- Мақоламни «Инсон ва қонун» газетасида кўриб, беҳад хурсанд бўлдим. Ташаккуримни қабул қилгайсизлар. Айниқса, мақола тагида берилган «байрам луқмаси» айни муддао бўлибди! Олдиндан айтиб қўяй, «луқма»дан заррача ранжиганим йўқ. Аксинча, кайфиятим кўтарилди. Зеро, мақсадларимиз муштарак - ҳуқуқий давлат қуриш, қадриятларимизни улуғлаш, баркамол инсонларни тарбиялаш ҳаммамизнинг фуқаролик бурчимиздир. Бу жабҳада газетанинг имкониятлари, ўрни беқиёс.

Очиғи, газета - менинг жону дилим. Ишдан келгач, газеталарни бир кўздан кечириб чиқмасам, қўлим ишга бормайди.

«Инсон ва қонун»да чиққан мақоламни кўпчилик ўқибди, табриклашди, «Сизни газетада боплаб ёзишибди!» дея ҳазиллашганлар ҳам бўлди (назаримда «луқма»ни кўзда тутишган чоғи). Уларга: «Тўғри ёзишибди, менинг юрагимдаги гапларни ёзишибди» деб жавоб қилдим. Ахир, ақл-ақлдан қувват олади, деган ҳикмат бекорга айтилмаган. Хуллас, мақола бўйича мунозара қизиб кетди. Бундан мен чексиз хурсандман.

Мен учун «Инсон ва қонун» газетаси янада қадрдон, севимли ҳамроҳга айланиб қолган. Газетанинг ҳар бир сонини орзиқиб кутаман. Бироқ зинҳор мақоласи эълон қилингани учун шундай муносабат пайдо бўлгандир-да, деган хаёлга борманг. «Инсон ва қонун»нинг менга ўхшаш мухлислари Қизилтепада кўп. Ахир, инсон ва жамият, қонун ва ҳаёт, оила ва фарзанд, меҳр-оқибат, эзгулик, асрий қадриятлар, халқаро қонунчилик тажрибалари, жиноятчилик ва унга қарши кураш каби ижтимоий ҳаётимизнинг қайноқ мавзуларини изчил ёритиб келаётган ушбу нашр халқимиз назарига тушиб, қидирилиб ўқиладиган газетага айланганига анча бўлди.

Кейинги пайтларда мен бу газетанинг ҳақиқий тарғиботчисига айландим, десам ишонинг. Қаерга бормай, қандай давраларда, ўзаро суҳбатларда бўлмай, суҳбатдошлардан «Инсон ва қонун»га обуна бўлганмисиз?» деб сўрайман.

Энди ўзимнинг газетада эълон қилинган мақоламга ёзилган «луқма»га келсак, бетга айтганнинг заҳри йўқ, дейишади: газетанинг ўша сони қўлма-қўл бўлиб кетди. Дарвоқе, биз аёллар эркакларга ҳамиша таъзимда бўлишимиз керак. Донолар таъбирича, эркак кишининг «пири» бўлар экан. Эрни ноҳақ хафа қилган, албатта, охиратда жавобини беради, деган фикр ҳам ҳақ. Мен ўз эрини хўрлаб, кўзига хас ташлайдиган аёлларни ҳечам кечиролмайман.

Кўриб турганингиз бу «нозик масала»да ҳам Сиз билан, ҳурматли таҳририят, якдилмиз. Умидимиз шулки, севимли газетанинг фаолияти бундан буён ҳам жўшқин, тезкор ва яратувчилик ҳаракатларга даъваткор нафасга тўлиқ бўлиб бораверсин.

Стэлла АКРАМОВА,
Навоий вилоят Қизилтепа тумани ФҲДЁ ходимаси

Диққат, янги рукн:

ҚАРШИ ШАҲРИДА

Нон комбинати ёнидаги 4 қаватли яшаш уйида ярим йилдан буён канализация ишламасдан, кунлар исиган сайин аҳвол чатоқлашиб, уйда ва яқин атрофдагилар газниқоб кийиб юришган эмиш. Бу уйларда на иссиқ ва совуқ ичимлик сув бормиш. Уйни оталиққа олган корхона мутасаддилари ҳам, 5-уй-жой бошқармаси бошлиғи Б.Сафаров ҳам одамлар арзига, мавжуд аҳволга қиё боқмаётганмиш. Нега терс ўгирилиб олдингиз деб сўрашса, «қурт-қумурсқа, қўнғиз ва бошқа ҳашоратлар бетга ёпишади-да» дейишаётганмиш.

Ҳе, миш-мишлари қурсин-ей, бу ҳақда Турсунов, Темировалар каби 20 дан ошиқ шахс имзолаган ариза ҳокимиятга, нусхаси таҳририятимизга келиб тушгани рост эмиш...

(«Инсон ва қонун» қабулхонасидаги гаплар)

«ОТАГИНАМНИНГ ЖЎРАСИ»

Воқеий ҳикоя

Қўшним Салим ҳарбий хизматни ўтаб, уйига қайтди. Кўп қатори йўқлаб чиқдим. Кўргани келган қариндош-уруғлар, таниш-билишлар кетиб бўлгач, ҳовлида икковимиз ёлғиз қолдик. Шунда Салим:

- Ошно, шу десанг, бир-икки сўм орттирган пулим бор. Нима қилишни билмаяпман. Йўриғини маслаҳат берсанг.

- Боболаримиз айтган: «Танга туради, мол кўпаяди» деб. Менга қолса қўзи олгин. Боқасан, қарабсанки қишга бориб тайёр пул бўлади.

- Тўғри айтасан. Ўзимни кўнглимда ҳам шу фикр эди-ю, юрак қурғур дадил урмаётганди. Эртага қўшни қассобни олиб... бирон отардан ўнтагача қўзи олсак, - гапимни маъқуллади Салим.

...Эртасига номошомда дўстим ёллаган машина билан қассоб қўшнисини олиб Қорадара яйловига йўл олдик. Йўлда машина бузилиб қолди. Манзилга кечки пайт етиб бордик. Ўтов ёнида тўхташимиз билан чўпоннинг итлари машинамизга қараб еб қўйгудек ташланди. Итларнинг важоҳатидан қўрққан қассоб машина кабинасидан бош чиқариб:

- Ҳу, Файзибой, буёққа бир қаранг! - деб бақирди. «Бораяпман» деган овоз эшитилди. Бироздан сўнг узун чекмон кийган, баланд бўйли, мўйловлари ўсган қўйчивон кўринди. Бизга ҳапқираётган итларни ҳайдаб, машина кабинасига рўбарў келди.

- Э, э, ассалому-алайкум қассоб бобо, қайси шамоллар учирди, - деб қассоб жўраси экан шекилли, у билан қучоқлашиб кўришди. Сўнг бизларга қўл чўзиб омонлашган бўлди.

- Энди Файзибой, уйга бу дафа киролмаймиз. Шу денг, йўлда машина бузилиб, кеч қолиб кетдик. Манаву йигитчанинг исми Салимбой. Ён қўшним бўлади. Ўнтача қўзи олмоқчи экан. Пул бегона бўлмасин деб тўғри сизнинг отарингизга бошлаб келдим. Нима дейсиз?

- Пули нақд бўлса, отар тўла қўй-қўзи-ку! - дангал жавоб берди чўпон.

У гапни чўзиб ўтирмасдан машинани отар оралатиб ҳайдатди-ю, унинг чироғининг ёруғида ўн бош қўзини машинага юклатди. Ишлар битгач, қассоб:

- Энди Файзибой, ҳисобли дўст айрилмас дейдилар. Қўзиларнинг нархини айтинг. Сих ҳам, кабоб ҳам куймасин.

- Ўзингиз биласиз, қассоб. Буларнинг нархи тўққиздан, лекин сизларга саккиз ярим мингдан паст бўлмайди, - чўрт кесгандай бўлди чўпон.

- Файзибой оға, биринчи мол олаётганимиз йўқ. Буёғи иккаламизнинг борди-келдимиз бор. Салимбой қиёматли қўшним бўлади. Дангал бўлсин-қуйсин, саккиз мингдан санаб берақолсин.

- Э, э... Сиз учун нархни пастлатдим, оғайни, - жиддий гапираётгандай бўлди Файзибой.

- Ие, нималар деяпсиз! Қўтон бошига келдик. Беш юз сўрашга ҳаддимиз сиғмайдими! Бугуннинг эртаси бор. Эртасини ҳам ўйланг. Саккиз мингдан саксон минг сўм-а... Қассоб чўпоннинг қўлини силкай-силкай «айтган нархи»га кўндирди. Биз қўйларни олиб шаҳарга қайтдик...

Ўртадаги савдо, қассобнинг бизларни ўзининг яқин жўрасини қўтонига олиб боргани юрагимга шубҳа солди. Қассоб зотига аслида ишониб бўлмайди. Қолаверса, чўпонлар отарида яхши молни бегонага сотармиди. Кўнглимга қандайдир ғашлик тушди-ю, дамим ичимда қолди. Салимнинг шашти синмасин деб ўйладим.

Салимбой қўзи боқишга жиддий киришди. Қўйхона ясаб, унга электр чироғи ўрнатди. Узун оҳурлар қурди. Тонг саҳардан емиш ташир, қуруқ ва ҳўл бедани майдалаб қирқиб, охурларига соларди. Орадан уч ой ўтди. Бирга харид қилган қўзиларнинг қандай ўзгараётганини билиш учун Салимбойнинг уйига чиқдим. У қўйларнинг қулоғи тагига пахта мойи суртаётган экан. «Ҳорманг, дўстим Салимбой! Қандай, қўйлар семириб қолдими?» кўнгил сўраган бўлдим.

- Э, ҳеч ўзгармаяпти. Бунинг устига қўтир босди. Ана қаранг, бирини қулоғининг тагидан, бошқасининг бурни устидаги териси тушаяпти. Қўй-қўзини биладиган бир танишимдан сўрагандим, у: «Чучитилмаган мойни қизитиб сурсанг, қўтири йўқолади деб маслаҳат берди» деди.

- Тўғри айтибди, уч-тўрт марта суртилса, тузалиб кетса керак, - маъқулладим мен.

- Нимагадир қўйлар танасига ҳам бўйига ҳам тортмаяпти. Ҳаво бироз салқинлашгандан бери кечаси йўталиб чиқади. Мол дўхтирларидан сўрасам, ёзда иссиқ урган қўзиларни берибди. Балиқ мойи билан, тухум ичиринг, деди. Бозорда тухумнинг нархи йигирма беш сўм, балиқ мойи бўлса... Унинг мойини қаердан топаман? - елкасини қисди Салим.

- Дадил бўлинг, дўстим. Қорамол қирқ кунда, қўй эса олти ойда ўзланади, дейдилар. Ғайрат қилиб боқаверинг, насиб этса пулнинг тагда қоласиз ҳали, - деб унга далда бердиму, жун чайнай бошлаган қўй-қўзиларни кўриб қўшни қассоб тушмагур Салимни тушириди шекилли, деб қўйдим яна ўзимга-ўзим.

Орадан олти ой ўтганда, Салим уйга кайфияти тушган ҳолда кириб келди:

- Қассоб тушмагур боплаган экан. Қўйларни иссиқ ургани рост шекилли. Оғзидан тикқаним билан этига эт қўшилмаяпти. Эртага бозорга олиб чиқарсакми дегандим, - сўлиб гапирарди Салим.

Эртаси куни қўйларни мол бозорига ҳайдаб бордик. Очиғини айтсам, мол бозорига бундан олдин тушмаган эдик. Бозор тўла одам ва мол. Ҳаммаёқ тала-тўп. Нарх-навони билмаймиз. Қўйларни чеккароқдаги кекса тут дарахти тагига ҳайдаб қўйдигу, мен нарх-навони билиш мақсадида бозор ораламоқчи бўлдим. Бир пайт кўзим қўшни қассобга тушди. У юзи қип-қизил, мўйловлари тикка, забардаст бир одамнинг қўлини силкиб савдо қиларди:

- Энди чўпон бобо, сиздан бир мол сўрадик. Шу қўйингизни саккиз мингга беринг. Йўқ деманг! Неварангизни уйлантирмоқчи эдик. Яхши кунга насиб этсин, - деб қўй эгасининг қўлини силтаб тортарди. Мол эгаси эса: «Қўлимни қўйворинг, молимни пастга урманг, ҳали анча бор» деб кўнмасди.

Қўшни қассобнинг уйлантирадиган ўғли йўқ, энг каттаси бу йил еттинчи синфга ўтди. Қиз болага қарашга уялади ҳали. Қассобнинг гаплари энсамни қотирди.

- Ҳў, чўпон бобо, ками қолмади. Қулоғи билан суягигача пулга ҳисоблагандим. Терисининг ҳақи қолди, холос. Қўлни беринг! Боринг-э, яна юз қўшдим!

- Юз ҳам пул бўлдими? Ҳали бор, - дея мол эгаси қўлини қассобнинг панжалари орасидан чиқариб олишга ҳаракат қиларди. Қассоб ҳамон уйланоқчи бўлган ўғлининг тўйини ўртага солиб, уни ўз ҳолига қўймасди. Савдо 8 минг 200 сўмга бориб етганда чўпон «бўпти» деб қўлини базўр ажратиб олди.

Савдо тугагач, қассобнинг олдига бордим:

- Уйланадиган болангиз йўқ-ку, қассоб ака? Ё олдин ҳам хотин олганмидингиз? - кулиб сўрадим.

- Э, ука, содда экансиз. Бу бозор, биров уйланади, биров ўлади, яна бирининг азаси бор, тўйи-маъракаси дегандай. Бўлмаса бу қўйни 10 мингга ҳам бермайди. Пул топаман деб кўча чангитиб юрган билан бўладими?

Гапни қаранг, бозорда бири-бировини алдаш катта маҳорат ҳисобланармиш... Салимдан хабар олай деб борсам, у ҳаммасини саккиз минг икки юздан кўтарасига бериб юборибди.

- Арзон сотибсан-да, - афсусландим.

- Бир мўйсафид келди: «Сен фалончининг ўғли эмасмисан? Э, жўрагинамнинг ўғли экансан! Бир пайтлари отангиз Райпо раиси эди. Мен магазинда ишлардим. Растарат қилганимда отанг менга яхшилик қилган. Раҳматли жуда танти одам эди. Ке, болам, отанг ҳурмати уч-тўрт сўмнинг бетига келма. Пул топиладиган нарса» деб оёғини тираб туриб олди. Ҳоли-жонимга қўймади. Отамнинг жўраси экан, деб бериб юбордим, - деди.

...Бозордан қайтаётганда бир-бировига чирмаб боғланган таниш қўзиларга кўзим тушди:

- Ана, қўзиларинг, бошқа бир одам етаклаб кетаяпти, - дедим Салимга. Салим мол ҳайдаб кетаётган кишини кўриб, ҳайрон бўлди:

- Савдо қилиб олган киши бутунлай бошқа эди-ку! - деди ҳайрон бўлиб.

- Домла қўзилар қанчадан бўлди? - деб сўрадим мен у кишидан.

- Кўтарасига тўққиз мингдан, - хотиржам жавоб берди у.

Салимга қарадим. Унинг боши гангиб, жойида қотиб турарди.

- Отангнинг жўраси ғалати одам экан! - дедим кулиб.

Ё. СОБИРОВ,
Бойсун тумани

KELGUSI SONDA:

ИШ УЧУН 35 МИНГ АҚШ ДОЛЛАРИ

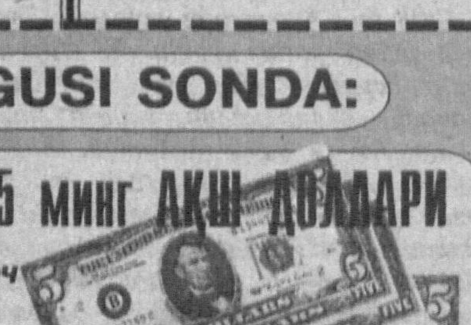

Виждон ва бурч ҳар нарсадан устундир, дейди қаҳрамонимиз

МУАССИС:
ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ АДЛИЯ ВАЗИРЛИГИ

Бош муҳаррир
Файзулла ҚИЛИЧЕВ

ЖАМОАТЧИЛИК КЕНГАШИ
Сафар НАЗАРОВ
Парахат АЙТНИЁЗОВ
Бурхон БЕКМИРЗАЕВ
Шавкатжон МАВЛОНОВ
Неъмат АМИНОВ
Абдил ТЎХТАШЕВ

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ
Сирожиддин РАУПОВ
(Бош муҳаррир ўринбосари)
Тўхтамурод ҲАСАНБОЕВ
(масъул котиб)
Зайниддин ИСЛОМОВ
Ҳамза ЗОКИРОВ
Миршоҳид МИРҲАМИДОВ
Нормейли НОРПЎЛАТОВ

Индекс: 646882
«ИНСОН ВА ҚОНУН» газетаси таҳририятида саҳифаланди. А-2 бичимда, 2 босма табоқ ҳажмида, офсет усули билан «ШАРҚ» нашриёт матбаа концерни босмахонасида босилди. Корхона манзили: Тошкент шаҳри, Буюк Турон кўчаси 41-уй. Буюртма Г-0397. Тиражи-10.000. **Босишга топшириш вақти 21.00 Босишга топширилди 20.00**

Навбатчи:
С. ҚИЛИЧЕВА
Компьютерда оригинал макет тайёрловчи:
Д. НОРМИРЗАЕВА
терувчи:
М. ДЎСТОВА

МАНЗИЛИМИЗ:
700047 Тошкент шаҳри, Сайилгоҳ кўчаси-5.
Телефон, факс: 133-24-41
«Инсон ва қонун» газетаси 1998 йил 2 июлда Ўзбекистон Республикаси Давлат матбуот қўмитасида 00141- сон билан рўйхатдан ўтган.